

UNIVERSITAT
DE VALÈNCIA
BIBLIOTECA
DE CIÈNCIES
ECONÒMICOES
I SOCIALS
PROFESSORAT

WUC

març-abril 80

n.º 690

60 pts.

LA DELINQUÈNCIA JUVENIL

**La seva llibreta
o talonari de "la Caixa"
són diners a l'instant
a tot Catalunya,
Balears i Madrid.**

Més de 600 Oficines al seu servei.

**CAIXA DE PENSIONS
"la Caixa"**

LLUC

MARÇ - ABRIL 80
N.º 690

LLUC

Revista bimestral
Any LX

Direcció:

PP. Missioners dels Sagrats Cors
Monestir de la Real
Ciutat de Mallorca

Informació i correspondència:

Apartat de Correus n.º 619
Telèfon: 22 32 99
Palma

Director:

Bartomeu Suau Tugores

Conseller-Delegat:

Manuel Soler i Palà

Caps de Redacció:

Josep M. Llompart i

Pere Llabrés i Martorell

Subscripció: 350 ptes. anuals

Estranger: 400 ptes. anuals

Preu de l'exemplar: 60 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imprimeix:

taller gràfic ramon

Balmes, 39 - Tel. 25 44 32

Palma

Dipòsit legal: P.M. 276-1958

—Sumari—

Pàg.

- 2 **EDITORIAL: L'Autonomia, encara.**
La capçalera d'aquest número està dedicada a la delinqüència juvenil. Hi trobareu estudis diversos i opinions contrastades sobre aquest fet i aquest problema de la nostra societat d'avui. També sobre els remeis que caldria aplicar a unes situacions que ens afecten a tots.
- 3 L'Equip d'Educació Especial de la Facultat de Filosofia i Lletres, de la Universitat de Palma de Mallorca, ha escrit el primer article: **El delicte infantil i juvenil a les Illes: anàlisi i perspectives.**
- 7 El Centre d'Investigació i Observació dels marginals fa unes reflexions sobre una pràctica reeducativa: **El delicte i la marginació juvenil.**
- 10 Jaume Santandreu ens ofereix un dels seus poemes: **La crostera som de les vostres nafres.**
- 11 **Elements per a una nova concepció de la reeducació**, per Martí X. March.
- 13 Jaume Roig i Pere Fullana: **L'educador especialitzat.**
- 15 Miquel Miravet i Hombrados escriu sobre **delinqüència juvenil i minoria d'edat penal en el futur Codi Penal espanyol.**
- 17 La nova Delegació Diocesana d'Acció Social a les planes de **L'ESGLÉSIA NOSTRA** presenten el que fa i el que hauria de fer **l'Església de Mallorca davant la delinqüència juvenil.**
- 19 **Cinema i violència**, un article prou aliciador de Joan Tortella.
- 21 Dia 28 de gener moria a la ciutat de Mallorca un escriptor insigne, glòria de la literatura catalana: Llorenç Villalonga. Damià Ferrà-Ponç, en homenatge al prolífic narrador, escriu: **Dues notes sobre Bearn.**
- 24 També LA CAIXA i la seva OBRA CULTURAL han volgut retre homenatge, amb actes i publicacions, a l'il·lustre escriptor desaparegut, el creador del **mite de Bearn.**
- 24 **La història de l'educació i la cultura als Països Catalans.** Crònica de les III Jornades de l'educació als PP.CC. (29 nov. - 1 desembre 79) a Girona, per Antoni J. Colom.
- 28 **III Trobada de Corals Infantils de Mallorca**, a Esporles, enguany. Una altra activitat de l'Obra Infantil de LA CAIXA.
- 29 **La «deixa» del «Magnífich Pere Joan Bosch», senyor de Son Grua, i les desavinences entre la parròquia i el convent de dominics de Pollença (s. XVII i XVIII).**

Dibuix de la portada de: Damià Jaume

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

510406386X

EDITORIAL

L'AUTONOMIA, ENCARA

En el moment d'escriure aquest **Editorial**, el govern de l'Estat espanyol sembla que vol proposar una solució —no sabem quina— al problema de les Autonomies. De tota manera no n'esperam gaires resultats; més tost ens posa simplement en guàrdia.

No volem negar en alguns casos un mínim de bona fe per part dels governants espanyols respecte a les Autonomies. El que passa és que, bona o mala fe a part, la constitució d'un Estat que contempli les realitats nacionals no encaixa de cap manera en les estructures mentals dels qui governen, sigui quina sigui la seva ideologia, de dreta, de centre o d'esquerra.

Això explica que, tot i l'aparent generositat de la Constitució respecte al plantejament autonòmic, aquest hi sigui tractat una mica de mala gana, amb reticències i com un mal menor.

Per tant hem de partir de la base que els límits constitucionals, ja una mica estrets de per si, seran interpretats encara més estretament. Vegeu sinó la maniobra que s'ha servit dels andalusos com de conillots d'Indies.

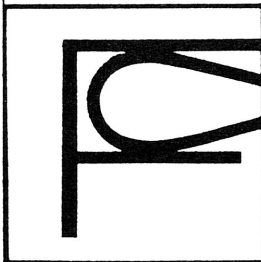
Què ens cal fer davant això? Potser només hi ha una solució: afermar-nos en la voluntat d'esser autònoms, fer que la voluntat autonòmica no sigui una pura fórmula sinó una realitat viscuda

en tot moment, informar d'una manera clara i constant sobre el que és l'autonomia i els beneficis que se'n deriven, fugir de disputes estèrils sobre si la via 143 ó 151 o si una altra tercera via, misteriosa i tot just al·ludida, que ningú no sap ben bé quina és.

Què tothom tengui ben clar que una vertadera Autonomia només és possible si la comunitat autònoma compta amb un cert grau de poder legislatiu, executiu i judicial. Tota la resta són formes més o menys àmplies de descentralització, però no vertaderes autonomies. I sobretot que la gent sàpiga que l'Autonomia és una passa indispensable per arribar a la nostra plenitud nacional.

Els darrers resultats electorals al País Basc i a la més propera Catalunya-Principat ens poden encoratjar enfront de les reticències del govern central. Aquests pobles han votat «nacionalista». Els partits o coalicions guanyadors a Catalunya-Principat i a Euskadi —deixam de banda la qüestió del model de societat que propugnen— són inequívocament nacionalistes. Sens dubte aquest triomf nacionalista s'hauria d'afegir als motius que tenim els illencs per desxondir-nos davant l'Autonomia que ens arribarà, ben cert, si hi posam tota la nostra voluntat col·lectiva.

Fotogravats A. Comas

- FOTOGRAVAT
- OFFSET
- DEPARTAMENT DE DIBUIX
- CREACIÓ GRÀFICA
- FOTOGRAFIA INDUSTRIAL
- ARXIU FOTOGRÀFIC
- NYLOPRINT I
- FOTOCOMPOSICIÓ

C/. Emperatriu Eugenia - 1 - D - telèfons. 294650 - 54 - PALMA.

Diario de Mallorca

un diari

per a tots els mallorquins

EQUIP EDUCACIÓ ESPECIAL
(Universitat de Palma de Mallorca)

El delictes infantil i juvenil a les Illes: anàlisi i perspectives

1.—QUÈ ÉS LA DELINQUÈNCIA?

El propòsit que ens mou a escriure aquest article no és altre que acostar-nos de prop a un fet que per la seva evidència i freqüència cal qüestionar-nos.

Basta guaitar per la finestra de la televisió, la premsa o la ràdio per sentir a la pell la violència. Malgrat això, el coneixement del que és la delinqüència és molt superficial, ens donen una informació filtrada per la ideologia dominant que pretén reproduir unes mentalitats no crítiques davant els conflictes que la mateixa societat engendra. Per tant és una informació partidista, injusta i subjectiva, amb imatges mítiques i enrevoltada de sensacionalisme que fan que els qui la reben restin enganyats. És necessari, doncs, clarificar molts d'aspectes.

Abans d'endinsar-nos dins el tema cal constatar l'existència de tres punts de vista sobre la delinqüència. Des del punt de vista jurídic «El delinqüent és aquell que ha comès actes tipificats per la llei com a delictes» (1), però aquest punt de mira ens pareix bastant pobre. Que desde la perspectiva psicològica el delinqüent sigui un malalt psíquic, si bé no nega la relació que hi pugui haver, no admetem la generalització d'aquest fet, però seria evitar cerca les causes reals del problema, a les quals només arribarem en termes sociològics. Així des del punt de vista sociològic s'entén per delinqüent aquell que en la seva conducta atempta contra l'organització d'una societat **determinada** (el concepte no és generalitzable), contra la «norma» que una societat té establerta i de la qual se sent marginat. Els seus actes es diuen antisocials perquè excedeixen el límit de tolerància de la comunitat. Però... on es troba el límit? I a més qui marca els criteris de la normal?

La problemàtica del límit s'engrandeix quan ens referim a la delinqüència juvenil perquè la societat és menys tolerant amb el jove. La definició legal del jove és més exigent que no la de l'adult de tal forma que un mateix acte és delictes si el realitza un jove i no si el fa un adult. Molt sovint per una polissonada, els al·lots queden fixats per la vida.

La delinqüència juvenil, doncs, «no és una suma de fatalitats aïllades i individuals, sino més aviat el resultat final d'un complex procés col·lectiu» (2), una interrelació de diversos factors:

1.—La família que per uns conflictes interns deixen de donar seguretat i

afecte al nin, manca que el farà respondre amb agressivitat i immaduresa.

2.—Immaduresa afectiva que l'incapacitarà per demostrar afecte i amor (els sentiments queden amagats en el subconscient).

3.—La pobresa a molt de nivells. La manca de mitjans per cobrir les necessitats bàsiques de la vida, normalment acompanyat d'un desarrelament i d'una crisi d'identitat per causa de la immigració; la manca d'intimitat per problemes d'habitatge deguts a la mala planificació urbanística; els dèficits escolars i els errors educatius; la disparitat entre la llei d'educació (fins als 14 anys) i la del treball (a partir dels 16) i l'atur que produeixen en temps d'ociositat sense contingut; les incitacions al consum per part del sistema econòmic: la influència dels mitjans de comunicació; etc., etc... marquen tota l'organització d'una societat que ells no poden assumir i per tant que els és contrari. Per això, trenquen la cadena treball-consum-treball, per cobrir unes despeses necessàries o innecessàries vitalment.

4.—La marginació que és fruit d'una situació social i econòmica (com hem vist) de què es té vivència i consciència.

En definitiva, davant la manca d'unes condicions mínimament dignes per la vida i davant les clotellades que han rebut de la societat sols els resta l'agressivitat per afirmar-se personalment. El delictes és un crit, un crit de ràbia i de desesperança. El delinqüent el fa la societat, no hi neix.

En aquestes condicions, només existeix el dinamisme dels companys del carrer, d'aquí la formació de bandes (per això es estrany el delinqüent solitari). La banda delinqüent és un substitutiu de la família, és un vertader món de relacions humanes on, en el fet de sentir-se junts hi troben seguretat. Es per tant un sistema de normes sòlid, és l'organització de la violència, és una cohesió d'individus (no importa que els individus fluctuïn, l'organització segueix) en què el líder és el més arriscat, lleial i responsable en les tasques violentes. És, doncs, l'únic tipus de col·lectivitat que dona

(1) IRES. Per què hi ha delinqüència? Edicions 62 Barcelona 1978 pág. 1

(2) Perspectiva escolar. «El noi marginat». Octubre 1977 - Barcelona. Pág. 4

força dins el món de la marginació. Aquí hem de fer referència al paper de la dona dins la banda; ella ocupa un lloc secundari, en tot cas complementari, però en la majoria dels casos es un objecte que serveix d'escà. Per tant la dona està marginada dins la marginació, d'aquí que segueixi sovint el camí de la substitució.

Tot el que hem dit fa referència a la delinqüència marginada, és a dir, la que efectuen individus de classe baixa sorgits, normalment, d'un mitjà urbà i residents a zones perifèriques o suburbials, persones fruit dels factors negatius de la societat. Però això no vol dir que la classe alta no cometi delictes (delinqüència permesa), sinó que aquests queden silenciats i camuflats pels mitjans de comunicació.

En definitiva, els poderosos i el delinqüents tenen el mateix fi (aconseguir di-

ners), però aquells estan protegits per les lleis i els aparells burocràtics, i els delinqüents n'estan perseguits.

La societat incita a la competitivitat, l'individualisme i l'èxit material, però només dona els mitjans per aconseguir els fins a uns pocs; la gran majoria queda en situació anòmica. Per tant és la societat la responsable de la delinqüència; però malgrat això, no fa res per evitar-la, resta en una actitud passiva, i els mitjans de comunicació col·laboren a la passivitat quan donen més importància a les conseqüències (delictes) de la situació crítica que no pas a la eliminació de les seves causes.

De fet, mentre es basi el progrés en l'acumulació de capital, la marginació serà inevitable perquè les circumstàncies negatives d'aquest progrés engendren homes pobres en la capacitat de resistència, de resposta personal, de de-

fensa i de voluntat, homes que ningú els pot ensenyar a pensar de forma racional i crítica.

Això és un gran problema pedagògic; però és, abans de tot un problema econòmic i social. Però malgrat que la solució paresqui allunyada de nosaltres, cadascun ha de començar a actuar en el seu redol.

2.—EVOLUCIÓ DE LA DELINQÜÈNCIA INFANTIL-JUVENIL A LES ILLES

Es un fet evident que la delinqüència infantil-juvenil és un tema d'actualitat. Cada dia, per tot arreu es sent parlar d'aquest problema, però quina és en realitat la situació d'aquesta evolució? Un intent d'arribar-hi, d'una manera objectiva, comparant les xifres corresponents a les Illes amb les del Estat pot ésser el següent:

Any		Exp. Oberts (3)	Re-Oberts (4)	Total
1973	Estat Illes	15.680 225	2.436 35	18.116 260
1974	Estat Illes	15.731 247	2.441 20	18.172 267
1975	Estat Illes	18.148 301	2.924 31	21.072 332
1976	Estat Illes	14.593 280	2.688 25	17.281 305
1977	Estat Illes	15.059 229	3.015 29	18.074 258
1978	Estat Illes	— 212	—	— 212
1979	Estat Illes	— 245	—	— 245

Font: INE/TIM (5) (Elaboració pròpia).

L'estudi d'aquestes xifres ens fa veure que:

1.—En els expedients oberts:

— de l'any 73 al 74 es produeix un augment poc significatiu.

— En canvi de l'any 74 al 75 s'observa el fet contrari, és a dir, la delinqüència infantil i juvenil augmenta en 24% a nivell d'illes i un 16% a nivell estatal.

— L'any 76 es produeix una lleugera disminució de la delinqüència illenca, la mateixa tendència a la baixa s'observa a les xifres total estatals, però molt més acusada.

— L'any 77 els signes de l'evolució estatal i illenca són contraris: el primer és positiu i el segon negatiu.

— L'any següent segueix baixant la delinqüència juvenil a les illes (encara no tenim xifres respecte a l'estatal).

— Finalment, a l'any 79 la delinqüència que estudiam està en una situació similar a la del 74.

2.—En els expedients re-oberts, cal remarcar:

— Que en línies generals i pel que fa a les Illes, l'evolució és la constatada a l'apartat 1.º, excepte l'any 74, però una anàlisi més detallada ens permet comprovar que la tendència al creixement no és tan acusada com la vista en els expedients oberts. Prenint com a base les xifres de 1973, és a dir 225 i 35, i fent la corresponent proporció veim que les xifres dels anys següents haurien de ser, 38, 45, 42 i 34 en lloc de 20, 31, 25 i 29. Per tant la reincidència a nivells d'illes augmenta menys que proporcionalment respecte a la delinqüència reflexada en els expedients oberts.

3.—Com a conclusió general podem dir que a nivell estatal els anys de menys delinqüència són el 76 i el 77 (exp. oberts) i els anys de menys reincidència el 73 i el 74. En canvi, a les illes aquests fenòmens de disminució es donen a 1973 i 1978 per una banda i a 1974 i 1976, per tant, si bé hi ha una evolució similar, aquesta no és completament igual, la qual cosa suposa que hi ha unes causes específiques vinculades a la delinqüència illenca.

Cal demanar-nos si la delinqüència de

(3) Els expedients oberts es refereixen a joves delinqüents fitxats.

(4) Els re-oberts a joves reincidents.

(5) Fonts: INE - Instituto Nacional de Estadística. T.T.M. - Tribunal Tutelar de Menores.

les persones majors de 16 anys, que s'inclouen dins el penal comú segueix aquestes mateixes característiques. A nivell estatal es torna repetit la mateixa evolució que a la delinqüència infantil i juvenil, es a dir: una disminució entre els anys 75-76 i un lleuger augment l'any 77. A nivell d'illes, una prou remarcable disminució a partir de l'any 75 i d'una manera accentuada entre els anys 75-76.

Referent al sexe del delinqüent, com

a moltes altres coses de la societat i per raons que no és ara el moment de qüestionar-nos, els homes són sempre els protagonistes de la gran majoria dels delictes comesos, la seva xifra és multiplica molt considerablement, sobre les de les dones.

Pel que es refereix als delictes que són més freqüents segons el sexe, trobam que:

— Per part dels homes el més freqüent és el delicte contra la propietat.

— Per part de les dones el delicte més freqüent és la qualificat de «gamberrismo», i delictes de conducta.

Darrerament es pot constatar una major participació de les dones en el delicte i sobretot els que fan referència a robatoris. Aiximateix també hem de destacar que se comencen a formar bandes compostes exclusivament per dones.

3.—ELS TIPUS DE DELICTES

Balears: 1975	Contra la Propietat	Contra nor- mes conducta	Delictes sexuals	Contra Persones	Contra C. Circula.	Altres	Total
Homes	156	13	8	29	13	7	226
Dones	10	10	4	1	1	2	28
Total	166	23	12	30	14	9	254

Balears: 1979	Contra la Propietat	Contra les Persones	Fuites de casa seva	Altres delictes	Total
Total	191	12	27	15	245

Font: T.T.M. (Elaboració pròpia).

Una comparació entre aquests dos gràfics es fa bastant difícil, perquè el criteri de classificació és diferent. L'any 1979 els diversos tipus de delictes estan agrupats en menys apartats que l'any 1975. D'aquesta manera, els delictes sexuals, per exemple, que consten a l'any 1975, deuen estar entre els delictes «Contra les persones» o «Altres delictes» de l'any 1979.

De totes maneres es pot veure clar la importància que té el delicte contra la propietat, tenint en compte la freqüència amb què es dona (1975: 166; 1979: 191), amb comparació amb els altres delictes. Aquest delicte es comet la majoria de vegades més pel prestigi que prenen dins la banda d'amics o entre els veïns que no per posseir l'objecte en si.

Ens podem fixar també en l'augment de les «fuites de casa seva». L'any 1975 dins l'apartat «delictes contra les normes de conducta» —on s'inclouen— el nombre és de 23. I l'any 1979 comptant-se per separat, trobam 27 casos.

La violència contra les persones, per altra part, disminueix d'un any a l'altre (1975: 30; 1979: 12). Aquest delicte és més freqüent entre les classes més baixes perquè estan acostumats a expressar els sentiments agressius físicament.

El jove delinqüent normalment actua en grup que li oferix una sortida a les seves carències afectives i a una lògica agressivitat. Intenten fugir d'un ambient familiar, escolar, social, o laboral i donar resposta als atractius consumistes que la societat els mostra, fent ostentació de la seva virilitat amb bregues i marginant l'al·lota a papers secundaris.

4.—CONCLUSIONS

Degut a l'amplitud i complexitat d'aquest fenomen és molt difícil fer una conclusió sistemàtica, però de tot el que hem dit ha de quedar clar que:

1.—La delinqüència ve determinada per una sèrie de factors socials i econòmics.

2.—Les xifres del T.T.M. mostren un estancament de la delinqüència i, fins i tot, una disminució. Això té diverses explicacions:

a) que els delictes registrats tenen més transcendència social que abans en què no res bastava per començar un expedient.

b) que no tots els casos delictius que hi ha són denunciats.

c) que hi ha uns criteris més flexibles per registrar els delictes.

3.—La delinqüència juvenil cada vegada es dona a més baixa edat i els delictes més comuns són contra la propietat i el gamberrismo.

4.—La banda és la forma més adequada de realització delictiva, i això primer per raons psicològiques, i segon per la pròpia naturalesa dels delictes, és a dir pel que suposa d'eficàcia.

5.—Malgrat la disminució esmentada, els mitjans de comunicació pinten els delictes d'una forma tan espectacular que fomenten a la gent un alt estat de psicosis, una por terrible a sortir al carrer.

6.—Si bé, els casos de delinqüència són greus (pel que duen d'agressivitat), no cal fixar-se tant en les conseqüències (que fa «víctimes») com en les causes (la solució de les quals podria evitar les «víctimes») tals com l'atur, l'urbanisme, els fracassos escolars, etc...)

7.—Les víctimes reals, doncs, no són tant els agredits com els agressors. Són víctimes d'una societat que només els exigeix i no els dona res.

8.—Així, el fenomen de la delinqüència ens ve a dir que «qualque cosa passa», que «qualque cosa no funciona bé» dins la nostra societat. Es, doncs, una manifestació, un símptoma social.

9.—La delinqüència és una part més del moviment juvenil actual que bull tant sols (i quasi res!) degut a la crisi de valors que patim tots (res importa, tot és

superficial, tracta les persones com a coses, etc...)

Rera aquesta crisi, què hi queda dret? No és la joventut la que ha de fer el futur? Donades aquestes qüestions no és estrany que la «qüestió juvenil (i concretament la delinqüència) sigui plantejada per molts de professionals de l'educació o per tota aquella persona que centri la seva atenció, en la complexa naturalesa humana.

En definitiva, com hem dit abans, la problemàtica queda **plantejada**. Però... basta això?... En realitat, què es fa per solucionar-la?

Nosaltres creim que tota la tasca queda per fer i que és tothom que ha d'actuar dins les seves possibilitats.

Equip Educació Especial de la Facultat de Filosofia i Lletres de Palma de Mallorca. Departament de Pedagogia.

**ANTONI CERDÀ I MARTORELL
ANTÒNIA MATEU I ARBONA
CATALINA PARIS I BOTEY
FRANCESCA PINYA I JOAN
ANGELS REUS I MARÍ
AINE SEGUI I LLOBERA
MARTÍ MARCH I CERDÀ**

COSES NOVES A LLEGIR

Jaume Santandreu. CAMÍ DE COIX. Premi Ciutat de Palma de Novella 1979.

Miquel Àngel Riera. LA BELLESA DE L'HOME.

Pere Morey. RONDALLES PELS QUI LES SABEN TOTES.

Pere Capellà. SA PESTA.

Manuel Santos Sánchez. RAPSODIA NOCTURNA. Premi Ciutat de Palma de Poesia 1979.

Josep Rosselló. BROSTEJAR L'AHIR. Recomanada pel Jurat del Premi Ciutat de Palma de Novella 1979.

Són publicacions de l'EDITORIAL MOLL

Distribució: LLIBRES MALLORCA. Fortuny, 5, Palma

Centre d'investigació
i observació de Marginals

El delicte i la marginació juvenil

Reflexions sobre una pràctica reeducativa

EL JOVE MARGINAT I EL JOVE DELINQUENT

En principi els distingirem perquè són diferents. Entenem per **jove marginat** aquella qui manca domicili habitual i treball i, per tant, ingressos normals per subsistir.

El jove marginat viu conseqüentment mitjançant activitats delictives, principalment del robatori i de la prostitució. Generalment el jove marginat delinqueix per viure. Sense família, sense un treball estable, el delicte és una conseqüència del seu estat i un mitjà de vida. Concretament, podríem dir que primer és marginat i després delinqüent.

Com ja és ben conegut, Mallorca, com a lloc eminentment turístic atreu una gran quantitat d'aquests joves desarrelats que busquen un mitjà de vida o simplement un medi ambient que els permeti desenvolupar-se millor. Molts d'ells poc després de arribar es queden sense doblers o es troben sense feina i d'aquesta manera s'incrementa el nombre de marginats i delinqüents.

No obstant, cada vegada amb més freqüència, ens trobam un altre tipus de **jove delinqüent**. Es tracta de joves que tenen domicili, família i que inclús generalment, treballen de forma regular. Viuen en les nostres barriades obreres; els seus pares o avis foren immigrants d'altres províncies. Malgrat que el clima de la llar pugui ésser força normal, no hi falten els problemes econòmics i els de relació.

Això fa que el jove, en tornar del treball, passi la majoria de les seves hores lliures al carrer amb els amics, al costat dels quals es troba millor. És un terreny abonadíssim per al naixement i desenvolupament de les bandes juvenils. El robatori de vehicles és la seva ocupació habitual, però tampoc desaproveiten els altres delictes, com la droga, assaltaments, prostitució, violència i ultratges a persones, moltes vegades físicament.

Naturalment la intervenció repressora de la policia és freqüent i moltes vegades negativa. El reformatori de menors i la presó és el tema de conversa entre aquests joves ja que quasi sempre en falten alguns perquè estan detinguts.

Els conflictes amb el treball i la família s'intensifiquen i poc a poc van degenerant en delinqüents professionals, col·locant-se definitivament al marge de la societat i en contra d'ella.

Aquí a Mallorca les Institucions benèfiques i de reforma acostumen a protegir el nin sense família, o en família no convenient fins a l'edat dels 14 o 16 anys. A partir d'aquesta edat, quan el jove presenta problemes d'inadaptació i de delinqüència, quasi es pot dir que no se li ofereix cap més altra alternativa que la presó.

ESFORÇOS DE SOLUCIÓ... PER A JÓVES MARGINATS

Des de fa 4 anys estam col·laborant a Ciutat en la solució d'aquesta problemàtica. En aquesta primera etapa, i degut a la poca ajuda que hem rebut de l'Administració Local, hem gastat moltes energies en la recerca de mitjans econòmics. Ens hem estructurat com Entitat i ens hem organitzat com equip. Des del principi aquesta feina ha anat acompanyada de la tasca pedagògica. Tant **les realitats** com **els principis** que orienten i determinen l'acció que portam a terme, surten de la nostra pràctica quotidiana. Els mateixos joves ens han ajudat a donar cada moment les passes més adequades i no poques vegades, malgrat l'angoixa que

això provoca, ens han fet canviar de camí. Podríem dir que aquesta primera etapa ha servit per la nostra pròpia reeducació.

LES REALITATS:

Un Estudi: D'entrada el que ens interessa és que el jove no es trobi amb una **Institució** sinó amb una **persona**. Per altra banda a nosaltres ens interessa més connectar amb la **problemàtica** del jove que amb els seus **problemes**. Per això tenim aquest local. Es tracta d'un petit allotjament de sis places. Consta d'una sala d'estar que també es menjador, una cuina i sala de bany, tot a la planta baixa. Al pis de dalt hi han dos dormitoris i un recó de treball.

Davant els joves i en la realitat aquesta casa és l'estudi d'un dels nostres educadors. I és ell qui els deixa allotjar a casa seva mentre es trobin sense domicili i sense recursos. Aquest educador els ofereix la casa on poden estar-hi el temps que calgui, però no els proporciona queviures, que ells han d'aconseguir. A la seva disposició tenen la cuina per preparar-los.

L'experiència és allisonadora. Hi han passat moltíssims joves, autèntics marginals. Molts d'ells no havien treballat mai. Tot i això, gràcies a la presència de l'educador entre ells, i malgrat que aquest no els exigeixi cap norma i menys encara que treballin, al cap de poc temps comencen a buscar feina i al capdevall aconsegueixen col·locar-se.

Però no s'acaba aquí la funció de l'estudi ja que tampoc pel sol fet de treballar el jove no té la seva problemàtica resolta. Simplement comença llavors una nova etapa que cal recolzar.

—**Una Residència:** I aquesta és la funció d'aquesta altra realitat. Hi ha joves que necessiten encara una llarga convivència per tal d'assolir una modificació més profunda. La Residència està integrada per un grup de 16 joves com a màxim i dos educadors. Hi ha també dues senyores que cuiden de les qüestions domèstiques. Dins del barri és coneguda com una Residència per a joves treballadors i això permet un desenvolupament normalíssim. Els joves viuen a la casa i surten a treballar a diferents empreses de la Ciutat, i conseqüentment paguen la seva manutenció.

La vida a la Residència es desenvolupa al voltant dels educadors que es constitueixen en punt de referència d'aquests joves que pot ser mai l'han tengut. El diàleg personal, tranquil i continuat dels educadors amb cada un dels joves és, juntament amb la convivència el mitjà terapèutic més eficaç. Poc a poc es va estabilitzant, va adquirint perspectiva de futur i es decideix a caminar per si mateix.

—**Un pis:** Després d'aquesta etapa, si el jove no és capaç encara d'afrontar la seva emancipació, se li ofereix una altra realitat que el farà créixer i madurar més aviat. Es tracta d'una llar on viuen en règim autogestionari sis joves i un educador. Tractant-se d'un petit grup que conviu de forma estable, la relació personal intensa és fàcil. Els conflictes són inevitables però beneficiosos perquè aflorin els problemes latents i es possibiliti el seu tractament.

ELS PRINCIPIS:

Primer. Relació personal:

El marginat és un ésser aïllat, de tal manera que ha arribat a interioritzar aquesta soledat. No sap relacionar-se amb les persones normals, no és capaç de conviure amb la societat «normal».

Donat això, el nostre principal objectiu és arribar a aconseguir una intensa i adequada relació personal amb cada un d'ells. Tan sols aquesta connexió podia modificar, amb temps i paciència, la personalitat de l'individu o la del grup, de tal forma que aquesta vagi adquirint les pautes socials de què està necessitat.

El nin ha estat socialitzat per la seva família perquè aquesta l'ha estimat, l'ha

cuidat, l'ha educat personalment: el mateix càstig, necessari algunes vegades, ha estat per a ell l'expressió viscuda d'aquesta mateixa estimació.

De cap altra manera serà possible que el jove modifiqui la seva conducta antisocial. Es pot i s'ha d'exigir, però solament després d'haver-los donat. És necessari que experimentin que ells valen perquè se'ls valora; que poden confiar perquè s'hi confia; que poden deixar de fugir i atacar, que poden estimar perquè són estimats. I que, naturalment, poden ésser castigats perquè algú es preocupa i s'ocupa d'ells.

Tot això és el que volem dir quan insistim en la relació personal.

Moltes són les Institucions o Organismes que d'una manera o altra tracten amb molt bona voluntat. Normalment es defineixen a si mateixes com Institucions de Beneficència o d'Assistència Social.

L'experiència ens ha demostrat la ineficàcia de mitjans com poden ser oferir solament ajuda material, proporcionar allotjament, treball, etc. Per lloable que això pugui ser, generalment no soluciona res. El problema acostuma a ser de tipus personal; l'individu és, en aquest cas, una persona incapaç, de mantenir-se en la societat, si no se l'ajuda intensament durant un temps suficientment llarg.

Aquesta ajuda, aquesta relació personal, aquesta convivència és la que proporcionam perquè la creim insubstituïble.

Un altre punt de vista avala aquesta exigència d'autèntica relació. No se'n pot prescindir si es vol arribar a un coneixement adequat del problema i dels factors que el constitueixen.

Sens dubte serà necessari valer-se de la ciència, de la Sociologia, de la Psicologia, etc., per aconseguir una visió més profunda i extensa de la Marginalitat Social, com la de qualsevol problema humà, però inclús en aquest cas l'investigador haurà d'abocar-se plenament en la problemàtica objecte d'estudi. Haurà de veure el problema des de dins i no des de fora com normalment es fa. Són molts, massa, els qui parlen de marginals i delinqüents des de darrera la taula d'un despatx.

Segon. Petits Grups: el que interessa és l'home

De l'exigida relació personal es dedueix una conseqüència. No és possible estendre la necessària relació a un elevat nombre de persones si no es vol diluir en un tracte que no té res a veure amb el que volem dir.

La gran majoria d'aquests joves han passat per Institucions Oficials o Privades que han atès la seva subsistència, però el tracte que han rebut ha estat gregari. No podia ésser d'altra manera te-

nint en compte el gran nombre de residents que les esmentades Institucions aixoplugen. La norma, convertida en reglament extern, no ha pogut ser interioritzada. Resultat: la immaduresa psico-social que s'entreveu en aquests joves i que arrossega a delinquir i, per tant, a restar fora dels quadres de la societat.

Es per tot això que els nostres diferents centres de tractament, tenen aparentment una capacitat molt limitada. Es tracta d'un treball de profunditat, perquè així ho requereixen les xacres que es manifesten, encara que sigui a costa de sacrificar-nos en l'extensió. L'expansió de la nostra tasca voldria dir multiplicar les petites comunitats, i no el nombre de residents en cada una, tot i que això resultaria més econòmic.

Tercer. Normalitat:

Relació personal limitada a petits grups. Això ens permet tractar aquestes persones amb absoluta normalitat.

La majoria d'elles mai no han gaudit d'un tracte normal. Han estat ja marcadament. Mare prostituta, orfelinat, reformatori, presó. Han arribat a la convicció que no són persones normals. Se'ls ha mirat conseqüentment, com a dignes de càstig o de llàstima, i com a tals es comporten.

Es necessari, doncs, trencar aquest cercle en què estàn tancats. Quan arriben a nosaltres se'ls ofereix un tracte normal. se'ls cuida com tota persona necessita i se'ls exigeix també un comportament normal.

Com ja hem dit, en el barri on estan situats aquests centres, ningú coneix la seva singularitat. Tothom ho veu com una petita residència de joves obrers. Així poden relacionar-se amb els joves i al·lotges del veïnat sense cap complex. Són uns veïns més del barri, i així, tractats com a iguals, poc a poc es van normalitzant.

Quart. El condicionament del silenci i de la discreció.

Ja ha quedat clar: cal que aquestes persones deixin d'ésser mirades per la societat com éssers estranys. Això ens exigeix envoltar la seva existència d'un ambient d'absoluta normalitat i **conseqüentment del més complet anonimat.**

Sabem que aquesta forma d'actuar és contradictòria amb la de moltes Institucions i a l'ensem amb altres exigències de la nostra pròpia Entitat.

No podem fer propaganda ni publicitat, no podem ni hem de servir-nos dels mitjans convencionals de difusió. Si així ho féssim atrauríem sobre els joves l'atenció pública; se sentirien novament observats i àdhuc instrumentalitzats.

Es cert que la societat ha de conèixer aquests problemes: també és veritat que

per fer-hi front es necessiten importants mitjans econòmics i de tota mena, però per aplegar-los no podem abandonar el principi fonamental de l'anonimat, Fer-ho altrament seria inutilitzar totalment la nostra tasca i condemnar aquests joves a continuar pels camins de l'anormalitat psíquica i social.

PROJECTE DE SOLUCIÓ... PER A JOVES DELINQUENTS

Des del nostre treball incipient som ben conscients de la nostra limitació dins el camp de la marginació juvenil. Ens n'adonam que només atenem mínimament un dels dos tipus de jove que descrivíem al començament: el jove marginat. Restava una gran tasca, encara per començar, amb el jove delinqüent. Només com a projecte voldríem apuntar el que estam realitzant a diferents barrades de Barcelona i que ben aviat es podria començar per aquí si volem solucionar la naixent i creixent delinqüència de les barrades de Ciutat.

UNITATS DE BARRI

Queda ja explicat el problema concret que es pretén abordar.

Es tracta de joves amb casa i família pròpia, amb treball inclús i, sens dubte, amb recursos de subsistència propis. Seria, doncs, absurd oferir una llar a qui ja en té, un substitut de família tenint la pròpia.

Per altra banda, aquests joves, en plena crisi d'adolescència, no pretenen de cap manera canviar de conducta.

Es més; senten la necessitat de continuar amb les seves activitats delictives, ja que per ells tenen un marcat significat de rebel·lia a l'ensem que d'auto-realització.

Es, doncs, absurd esperar que vinguin perquè els ajudem en els seus problemes, que no admeten com a tals, com també estaria fora de lloc anar a oferir-los ajuda i consells, donat que no en senten cap necessitat.

El problema de la delinqüència juvenil, més encara en altres països que el nostre, ha estat abordada teòrica i pràcticament de moltes maneres, però amb resultats sempre molt pobres.

S'ha pretès destruir o modificar els anomenats barris baixos, veient en ells la causa de la subcultura de la delinqüència. S'han creat centres culturals i esportius pensant que el temps lliure inestructurat era un factor predominant en aquesta problemàtica. S'han multiplicat els Serveis i Consultoris, a partir dels quals psiquiatres i assistents socials ajudin terapèuticament les anomenades famílies amb diversitat de problemes i fills delinqüents. I malgrat tot això, la delinqüència juvenil augmenta perillosament.

Els, els joves delinqüents, son cínicus espectadors dels esforços infructuosos de la societat per «convertir-los», «ajudar-los» i «canviar-los». Com més estructures socials creixen al seu voltant i en funció d'ells mateixos, més se n'allunyan o deixaran que els rellisquin sense ni tan sols sentir-ne el frec en la seva pell endurida.

Creim, doncs, que la solució no ha de sorgir de la societat, la significació de la qual, d'una manera conscient o inconscient, combaten i refusen. De cap manera es deixaran tractar pels represen-

interesant disposar determinades persones en els diferents barris de la ciutat.

La seva funció específica és la de connectar amb aquests joves i les seves camarilles, d'una forma diguem-ne personal. Aquests Treballadors Socials o Educadors de carrer (en realitat no tenen cap més nom que el seu personal), treballen individualment i en diferents barris i en cap moment s'endevina en ells el grup o la Institució.

Tampoc ofereixen res; ni ajuda, ni treball, etc. Es a dir el seu «ofici» no és el d'acostar-se per solucionar els problemes d'aquells joves. Encara més, davant d'ells i de si mateixos han de justificar un treball o ocupació en qualsevol lloc i amb horari normal. Al bar, a la cafeteria, etc., hi van simplement a reposar i a esbargir-se com ho fan tots. Així, en la relació «ocasional» neix poc a poc l'amistat amb aquests joves.

Això no comporta que hagin de simular una personalitat que no sigui la seva. Al contrari. Es pot ser estudiant, mestre, sacerdot, advocat, fuster, etc., sense que sigui obstacle perquè cristal·litzin les esmentades relacions els joves mateixos arribin a trobar-se còmodes i satisfets en tenir tan bones amistats.

Llavors comença una difícil dialèctica i una delicada pràctica de relació entre el grup i el nou arribat. L'observen, el posen a prova, i arriben més lluny: el conviden a formar part de les seves activitats delictives. L'educador ha de saber mantenir una postura equilibrada, ha d'ésser capaç d'acceptar sense aprovar, orientar sense donar consells, influir sense constituir-se obertament en líder, la qual cosa portaria moltes complicacions.

Es tracta, doncs, d'una labor que vol una mica de temps però que, sens dubte, proporciona uns grans fruits. No volem aplicar cap teoria amb tot el que hem dit. La pràctica ens ha portat a aquests principis d'acció, que són el resultat de la reflexió sobre la marxa.

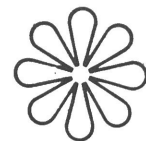
CENTRE D'INVESTIGACIÓ I
OBSERVACIÓ DE MARGINALS

Ciutat de Mallorca, 22 de febrer de 1980

tants o enviats oficials de la mateixa, ja siguin psiquiatres, assistents o treballadors socials, malgrat se'ls ofereixin esports, esbarjo, cultura, treball i d'altres productes de la societat.

No negam el valor de totes aquestes accions socials, sobretot en el camp de la prevenció, però estam convençuts que els autèntics delinqüents juvenils, pel sol fet de ser-ho, fugiran de tot això i justament és a aquets joves, tan allunyats de la normalitat, que interessa arribar.

Llavors la línia de conducta a seguir és molt subtil. Concretament, s'ha cregut

LA CROSTERA SOM
DE LES VOSTRES NAFRES

No val que ens tapeu
amb cotons i gasses,
penals i presons,
grillons i pomades.
Es la vostra sang
que està emmetzinada:
El sistema aquest
que ens declara lladres,
mentre que al robar,
que feis a les clares,
vosaltres li deis
augmentar «ganàncies»,
i treis el profit
fins i tot dels càstigs
que, justs, imposau
a nostra desgràcia

LA CROSTERA SOM
DE LES VOSTRES NAFRES,

i com més gratau
amb jutges i guàrdies,
estatuts i lleis,
decrets i ordenances,
ens enverinau
mès i mès les ràbies,
i atiau el foc
fins a les venjances:
Terroristes sou
del poder vosaltres
que matau de fam,
d'atur i fal·làcies
i ofegau el crit
que ens neix de l'entranya.

LA CROSTERA SOM
DE LES VOSTRES NAFRES

No cal que cerqueu
ni metges ni frares,
ni que ens enganyeu
amb bones paraules.
No teniu remei
per als nostres traumes.
Des de la naixó
la tendresa ens manca.
No tenguérem pit,
ni bres, ni foganya.
Som el fruit grenyal
de la vostra sàdica,
devota, moral
classista criança.

Un consell us don,
si enganxau encara
un ressò de seny
des de l'altra banda:
Acceptau qui sou
sense més mandangues:
Un cos tot leprós,
tot ple de buranyes.
Mostrau-vos com sou
pels carrers i places:
Així l'embotol
de les nostres llàstimes,
quan us palpi en pèl,
dins la democràcia,
tat volta amb un bes
us sequi les nafres.

JAUME SANTANDREU

Elements per a una nova concepció de la reeducació

per Martí X. March

Quan es parla del delinqüent, normalment hom fa referència, en un sentit o en l'altre, a la reeducació. Però convé qüestionar-nos el que entenem per reeducació. Com són els centres de reeducació aquí i ara? Són efectius? Quin plantejament reeducatiu tenen? Què fan els Tribunals Tutelars de Menors? Quines experiències reeducatives es realitzen? Per què hi ha tants de reincidents? Què cal fer realment per erradicar la delinqüència? Es inevitable el fet delictiu?... Efectivament són moltes les preguntes que ens podem fer sobre el fet en sí de la reeducació; al llarg de les paraules i de les retxes que segueixen intentaré donar una sèrie d'elements de resposta i de reflexió que si bé no resolen ni de molt el problema, ens poden ajudar a qüestionar-nos moltes coses.

1.—LA REEDUCACIÓ, UN FET INDIVIDUAL I COL·LECTIU

Les reaccions de la societat davant el fet delictiu no se fan esperar; la societat «se defensa», i així davant la possibilitat d'adoptar o bé un plantejament pedagògic o bé un plantejament repressiu, sol escollir tot allò que fa referència al càstig, a la presó i, la majoria de les vegades, a l'oblit de la dignitat humana i dels drets de l'home. Qui la fa que la pagui. El delinqüent, jove o adult, és un ésser molest que cal castigar i tancar. Si té més de setze anys, el delinqüent anirà a la presó; si en té manco, el seu destí serà el reformatori.

I des d'aquesta perspectiva resulta completament lògica dita actitud de la societat de veure el delinqüent com un producte asocial, contrari a la situació establida, que cal apartar de la societat i si és possible reeducar-lo, rehabilitar-lo. Però, què és això de reeducar? Reeducar, en quin sentit? per a què? ¿Com Cap a on? Qui defineix el camí a seguir? A més, serà aquesta reeducació un acte purament individual? Qui reeduca la societat? La tasca de la reeducació si vol aconseguir una efectivitat, ha d'ésser institucional i social. No podem parlar de desencaminats, d'inadaptats, de marginals sense qüestionar la rectitud del camí, la validesa de la norma.

La problemàtica de la reeducació, jove o adulta, malgrat se dirigeixi a l'individu en qüestió, no pot oblidar tots els aspectes implicats en el fet delictiu. La reinserció social serà més possible, quant més integri factors sociològics, educatius, psicològics, culturals, econòmics, polítics i ideològics. En qualsevol cas el que resulta clar és que el problema de la reeducació és un reflex de l'actitud de la societat. Per tant no se pot pensar en la modificació del comportament individual del delinqüent sense que se modifiquin les causes que han conduït la persona a delinquir.

2.—TRIBUNAL TUTELAR DE MENORS I REFORMATIS

Segons la legislació espanyola de menors —pendent de reforma tant per part del Ministeri de Justícia com del Ministeri de Cultura— dos són els organismes competents en la protecció i reforma dels menors d'edat penal: La Junta Provincial de Protecció de Menors i el Tribunal Tutelar de Menors. Ambdós organismes, depenents del Ministeri de Justícia, operen en base a una llei redactada a 1918 i lleugerament adaptada a 1948. Com es pot suposar l'anacronisme i el desfase en dites institucions és d'una evidència total.

El Tribunal Tutelar de Menors des de la seva recent reforma s'encarrega dels menors de 16 anys que tinguin un comportament antisocial i delictiu. L'estructura del Tribunal Tutelar de Menors ha estat fortament criticada per la seva caducitat, pel seu plantejament paternalista, caritatiu i benèfic, per ésser un organisme totalment burocràtic, per l'absència dins ell d'un plantejament educatiu. S'ha criticat i se critica la manca de preparació i de professionalització de moltes de les persones dedicades a la «reeducació» dels joves delinqüents. Se posa de manifest la nul·la efectivitat dels reformatoris, a causa de la gran quantitat de reincidents. Així a un article publicat a la revista «Blanco y Negro» a l'any 1978, es parlava del fet que el 75% dels presos comuns havien passat per reformatoris i internats. On està, per tant, la reeducació de dits centres? Són molts els testimonis que parlen de dits reformatoris com a centres on se perfecciona la «tècnica» de la delinqüència.

llegiu

**mallorca
socialista**

**la revista
de l'esquerra
mallorquina**

PSM

Partit Socialista de Mallorca
carrer Temple, 7 Ciutat

«Por que si a las cárceles se les llama «universidades de la delincuencia», a los reformatorios habría que llamarles «La E.G.B. de la delincuencia», dejando el nombre de «Doctorado de la delincuencia» para los penales. Un lamentable «plan de estudios» ¿Verdad? (1)

Lamentable, però cert. El caos existent en els reformatòris, l'absència de criteris educatius, la repressió existent, la rigidesa en les normes de disciplina externa són proves que demostren la necessitat urgent d'una autèntica i profunda reforma del Tribunal Tutelar de Menors i dels malanomenats reformatòris. Però el més paradoxal de tot això és que qual-sevol intent de reforma és ofegat d'una forma absoluta per part de les autoritats pertinents. Així intents de renovació com el de Wad-Ras o el de l'Institut Ramon Albó a Barcelona o el del Centre de Tejares a Salamanca, per citar els més importants, s'han vengut abaix per la curtor de mires d'unes autoritats més preocupades per l'ordre extern que per una autèntica tasca de reeducació. A alguns centres de les Illes també hi ha hagut intents de renovació, però finalment han estat prohibits...

LLMAR1

Les Institucions de Protecció de Menors impedeixen l'adultesa dels infants, la seva evolució psicològica normal, no ajuden a estructurar la personalitat dels individus; estan mancades de motivacions i d'estímul; l'únic estímul és l'agressivitat; impedeixen la integració dels nins acollits en el medi on viuen. Les institucions de menors, tal com estan concebudes actualment, són centres on se reforça la marginació, la inadaptació i la delinqüència.

A Mallorca la situació dels centres dedicats a joves amb problemes —Santa Catalina, Natzaret, Hogar de la Juventud, etc., presenten en línies generals uns trets no massa diferents dels que hem descrit abans, malgrat l'intent de certs educadors per anar transformant dita realitat i que donat les incomprendions, les negatives, la manca de diners i les vetlades amenaces, se troben amb una actitud de desmoralització i de frustració.

Quina és la conseqüència de tota aquesta situació? Els efectes que de tal situació s'en deriven, repercuteixen de diferents formes tant sobre l'individu objecte de reeducació, com sobre els educadors, passant per pares, familiars, companys i societat en general. Però la conseqüència més perillosa és sense cap dubte **«la institucionalització de la marginació»**; amb tot el que aquest fet implica. Per tant...

«No n'hi ha prou amb un rentat de cara als edificis, l'eliminació de les xinxes i polls, el millorament del sistema alimentari, la reducció dels dormitoris a proporcions més humanes, el distanciament dels cops i dels mals tractes, **el millorament de les cel·les de càstig**...Els nens inadaptats, insuportables, rebels, delinqüents, abandonats, NECESSITEN UNA ALTRA COSA» (2)

Perquè com diu el gran Fernand Deligny, educador, francès polèmic, discutible, antidogmàtic, inconformista, contradictori, incisiu..., tot esforç de reeducació que no se fonamenti en la recerca i en la rebel·lia, fa olor aviat a roba interior de vell, a ous podrits, a aigua beneïda corrompuda. A aquests al·lots, els hem d'ensenyar a viure, no a morir.

3.—LA CONSCIÈNCIA DE TOTS..., L'ALTERNATIVA D'AVUI

Hem vist que les institucions no ens serveixen, que marginen, que separen l'al·lot de la seva classe, de la seva gent, de la seva realitat. Cal fer qualque cosa. Però és possible fer-ho? És possible evitar la delinqüència? Podem fer qualque cosa quan les causes de totes aquestes inadaptacions i marginacions socials, se troben dins la nostra societat? Tal vegada per poder evitar tota aquesta delinqüència, hem de

transformar de nou la nostra societat. Però mentrestant hem de fer qualque cosa.

I així algunes coses han començat a fer determinades institucions davant tanta ineficàcia i passivitat. Els Col·lectius Infantils de l'Ajuntament de Barcelona, L'Institut de Reinserció Social (I.R.E.S.), PROMESA, OBINSO-CIOM, etc., són una prova, un exemple del que podem fer ara i aquí, si ens ho proposam. Algunes d'aquestes institucions com el CIOM —tal com se relata a un altre article d'aquest número de LLUC— realitzen a nivell de Mallorca una tasca reeducativa prou interessant.

Hi ha per tant alternativa real a l'actual situació; les experiències realitzades i que es realitzen, i la lògica dels fets així ens ho demostren. Quins són, doncs, els punts de renovació alternativa per a la reeducació infantil i juvenil?

1) Em primer lloc hem de parlar de la necessitat de reformar en profunditat els actuals Tribunals Tutelars de Menors de cara a aconseguir un plantejament educatiu, psicològic i sociològic. Cal abandonar la jerarquització, el burocratisme, el paternalisme, la beneficència, la repressió...

2) Una major preparació del personal dedicat a dita tasca a nivell de coneixements psicològics, pedagògics, didàctics, sociològics, etc. Al mateix temps cal també una major dignificació laboral i econòmica de dit personal docent i no docent, així com l'impuls del treball en equip.

3) La massificació i la despersonalització de la majoria de reformatòris i d'internats posen de manifest la necessitat d'anar suprimint dites institucions de forma progressiva, substituint-los per pisos i cases de família, per petites comunitats grupals a nivell urbà i a nivell rural de convivència familiar i afectiva i que no desarrelhi l'al·lot de la seva realitat social. Se tracta d'aprofitar al màxim les avantatges reeducatives i terapèutiques dels petits grups. Dins aquest plantejament deim no a la projectada construcció a Mallorca d'un centre de detenció de menors.

4) La creació d'un autèntic centre d'observació i diagnòstic de joves i d'infants amb problemes de conducta, amb la participació d'autèntics professionals (psicòlegs, pedagogs, educadors especialitzats, psiquiatres, sociòlegs, assistents socials, etc.)

5) La realització d'una autèntica política preventiva amb la creació de club d'infants i de joves a tots els barris i pobles, la potenciació de les activitats dedicades i fetes per als joves (cinema, teatre, teresetes, jocs esportius, etc.) la construcció de poliesportius, el control de la publicitat, el millorament de la qualitat pedagògica de les escoles que eviti els fracassos escolars, l'erradicació de l'atur juvenil, la realització d'un urbanisme racional i humà, la creació de policies de barri, etc.

6) La coordinació de totes les institucions dedicades a la reeducació dels joves marginats, inadaptats i delinqüents. En aquesta perspectiva voldria destacar la necessitat que el Consell s'impliqui dins aquesta política reeducativa i intenti aconseguir transferències sobre aquest aspecte.

De totes maneres aquestes mesures són paper banyat si cada un de nosaltres com a individus, si els mitjans d'informació, les diferents entitats socials, cíviques i polítiques, no ajudam a la creació d'una consciència col·lectiva davant aquest fet social. Cal la consciència quotidiana de tots.

Però cal també que els delinqüents siguin els primers a canviar. Cal que profunditzin sobre la situació que estan vivint; cal que siguin conscients de les causes familiars i socials que els ha impulsat a delinquir; cal que confin en si mateixos, cal que s'unesquin per canviar tot allò que els ha duit al delictes i a la marginació.

Cal, per tant, començar canviant la consciència de tots.

MARTI X. MARCH I CERDA

Pollença 23 de Febrer de 1980

- (1) Varios. **La delincuencia juvenil... A LO CLARO**, Ed. Popular. Madrid, 1978. Pág. 36.
 (2) PERSPECTIVA ESCOLAR N.º 18. Octubre de 1977. Pág. 24.

L'educador especialitzat

per Jaume Roig
i Pere Fullana

Se'ns ha demanat que escrivíssim algunes coses, sobre la figura de l'educador especialitzat d'inadaptats socials. Seria molt bell exposar teòricament quins són, o han d'ésser, els principals trets d'aquesta figura institucional. Però deixarem de banda, per aquesta vegada, les belles teories. Que siguin els teòrics els qui les formulin. Per part nostra, la ràbia i el desencant ens han fet perdre tota noció d'objectivitat al respecte.

Al cap d'un grapat d'anys de dedicació en aquesta tasca social, ens adonam que hem perdut el temps. Hem contribuït a un procés de degradació.

A l'hora d'ara, i sense desig de generalitzar, gairebé, són molt poques, a Mallorca, les institucions dedicades a l'educació i/o reeducació d'inadaptats socials que duguin una política educativa adequada mitjançant la figura, teòricament indispensable, de l'educador especialitzat. Moltes d'aquestes institucions, o bé no tenen educadors perquè no poden sostenir aquesta despesa, —i en aquest cas la cosa criticable és el finançament d'aquestes cases,— o bé les que els tenen —i poden mantenir-los—, no es preocupen de saber perquè i com els tenen treballant.

Hem anomenat la ràbia. I és que, després de molt de temps d'intentar establir i mantenir un equilibri entre el que desitjava(?) la institució i el que hauria d'ésser objectivament el nostre treball quotidià, hem vist que encaparratar-s'hi és per de més. La força institucional és molt més poderosa i el desinterès per part d'aquells que en són els responsables administratius, es convertia en una murada difícil de traspasar. Fins i tot en alguna ocasió s'ha intentat fer la traveta, i sobretot culpar-te continuament de la «mala» educació que rebien els al·lots. Després de tot això, que avui encara no és aigua passada, no ens queda gairebé més que rabiar.

La tasca dels educadors especialitzats, després d'uns quants anys, exercida aquí a Mallorca, és encara desconeguda, desvaloritzada i menyspreada.

Ja que dir el que ha de fer, sembla que a ningú ha interessat, podríem dir algunes de les coses que no ha d'ésser o fer un educador:

— L'educador no ha de passar mai a formar part del sistema repressiu institucional.

— No pot caure en una manipulació sia del caire que sia de l'infant o jove.

— L'educador, no és el «vigilant», el que «cuida», el que «controla i censura», cada moviment dels al·lots.

— No pot ésser un personatge que fa aquella feina fredament, assèpticament, com podria fer-ne una altra, sense cap casta de compromís personal.

— No pot ésser, la granereta d'emblanquinar de la institució.

L'educador especialitzat no pot treballar tot sol, individualment. No pot aconseguir els seus objectius específics si no té al seu costat un bon grapat de mitjans tècnics i humans com són: un equip de treball amb assessorament continuu i una teràpia personal i de grup.

Un altre factor decisiu a tenir en compte, és el reconeixement i recolzament social de la seva tasca. Sense una actitud positiva en aquest sentit, pobres seran els resultats.

Dia rera dia creix l'índex d'infància abandonada, l'índex de delinqüència infantil i juvenil. A la llarga tot un procés de marginació, que perdura moltes vegades al llarg de tota la vida d'aquella persona. Tot perquè no li hem donat des

de petit, al seu moment i tal com toca, un tractament adequat.

El nostre desencant és conseqüència de molts d'anys d'espera de canvi, i de moltes, però moltes, promeses belles i esperançadores.

Desgraciadament les institucions oficials, i de rebot totes les altres, estan a mercè dels canvis polítics i de les estructures que aquests comporten. Així ha estat com hem esperat un i altre canvi. Però nosaltres estem a les mateixes. Amb cada nova situació estructural semblava que arribava la solució. Amb cada nova situació, ens arribaven noves promeses, i per part nostra, noves il·lusions. Però arriba un moment que tots ens cansam que ens prenguin el pèl.

El procés de cada infant mentrestant segueix. La institució continua funcionant amb les velles estructures i sistemes, algunes de les d'abans de l'arribada de la democràcia. I així es com anam fotent, de cada vegada més, la ja molt dèbil estructura personal de cada un dels infants, que no es pot aturar a esperar que canviïn tal o qual càrrec o estructura política. Ells caminen al marge de tot això.

No podem més que acusar de molta complicitat, de negligència els que sembla podrien anar fent passes de cara a possibles solucions. Tal com anam, correm un fort risc de fossilitzar certes situacions, acomodant-mos, endormissar-nos rutinàriament, i enlluernats per «reformes», que no solucionen problemes de rel, la qual cosa ens donaria el resultat, esmentat ja abans i a la vista de tots al carrer, del creixement vertiginós de la delinqüència. Cal obrir els ulls, a vegades sembla com si hagués interès de perpetuar situacions.

Cal tenir en compte amb tot això que el més greu és que fins ara les institucions oficials, tal com apuntàvem abans, estan dirigides i controlades segons velles mentalitats, i a part de la nul·la programació pedagògica, hi ha greus deficiències de caràcter material i assistencial, amb les quals ara no ens volem entretenir.

Revisant tot això, com educadors, intentem retrobar nous punts d'esperança. Potser caldrà creure-hi una altra vegada, però no pensam que puguem fer-ho més que amb unes alternatives que estan més enllà del que, fins ara, ens van presentant.

Hauríem de confessar la nostra vergonya de perdre el temps i rebre a canvi un

sou que ens paga aqueixa societat que, al mateix temps que és la generadora del problema, s'inhibeix de solucionar la tan escainada «delinqüència juvenil». Etiqueta de què se n'ha fet objecte de consum, per taules rodones, premsa, i altres activitats diguem-ne culturals, i poquíssimes vegades enunciat d'un problema real i urgent a resoldre. I ¿qui és que es preocupa que aquest personal estigui, clínicament i tècnicament preparat per a dur a terme una labor com Déu mana? Es preocuparà, si, de crear sistemes repressius, noves i modernes estructures, per tancar els al·lots que ens molesten roben i ataquen. Llavors se'ns acusarà que no els «controlam» bé, però no es posaran els mitjans per a crear una Escola per educadors especialitzats.

Avui en dia, tenim moltes possibles alternatives per poder tractar adequadament la problemàtica de la inadaptació i delinqüència dels menors. Som capaços d'imaginar suficient, i aquest és un altre mal nostre; hem imaginat massa, hem exposat, presentat opcions, i estudiat noves formes..., hem obert les nostres mans a l'acció i diàleg..., però no se'ns ha escoltat, també aquí se'ns ha enganyat amb falses promeses.

No era la nostra intenció fer una exposició negativista de la situació. Volíem

parlar en positiu, però estam cansats de somniar, i no podem fer-ho més mentre i hagi anacròniques estructures que es van refermant: administracions econòmiques poc clares, directors que dirigeixen els centres dictatorialment i sense cap interès ni coneixement pedagògic específic; que expulsen al·lots que molesten, només perquè molesten. Al·lots que llavors es queden al carrer augmentant dia rera dia el nombre de bandes delictives.

En cap moment hem dit que en nosaltres hi hagi la clau de solució de la delinqüència juvenil. El que sí afirmam és la nostra convicció que un tractament ben planificat del problema, pel que fa a institucions, contribuiria en gran manera a reduir índexs.

Cal obrir un nou finestró a l'esperança? Nosaltres, els educadors no podem fer-ho tots sols.

Se'ns podrà criticar i acusar de moltes coses, és ben segur. No intentam evadir la responsabilitat amb les faltes que ens corresponguin. Però no es pot amagar l'honradesa amb què hem acostat l'espatala a tasca.

JAUME ROIG

PERE FULLANA

Fajas Reina CORSETERIA

J. Masdeu
Josep Tous Ferrer, 1 - Tel. 216033 - Palma de Mallorca

*al servei
de la dona
jove i elegant*

dona
corseteria

J. Masdeu
COLON, 62 - Tel. 216558
Palma de Mallorca

San Juan
de S'aigo

Casa fundada l'any 1700

Xocolata amb ensaïmades calentes

Gelats i quemullars

Obert tot lo dia

C/. Sans, 10

Tel. 21653

Ciutat

MIQUEL MIRAVET HOMBRADOS
Fiscal d'Audiència Territorial

Delinqüència juvenil i minoria d'edat penal en el futur Codi Penal espanyol

Per als qui varen partir en la seva pròpia carn i per als qui ens vàrem incorporar a la lluita per la democràcia en un país vençut, però resistent, ha estat una esperança permanent recobrar la legitimitat de les Institucions perdudes. Aqueixa lluita en què tants varen caure, ha significat la conquesta històrica per recuperar la nostra identitat com a poble, la nostra llengua, la nostra cultura, la nostra condició de ciutadans, remetre definitivament de la nostra imposada condició de súbdits, recuperar les garanties ciutadanes i la plenitud en l'exercici dels més elementals drets humans.

Tot aquest cúmul d'esforços va estar dirigit a aconseguir quelcom normal en qualsevol Estat Democràtic, però que el nostre poble va perdre per la força: l'existència d'una Constitució Democràtica, expressió de la voluntat general, llei suprema que regeix els destins d'un país i regula els drets i deures tant dels ciutadans i de les Institucions com de l'Aparell de l'Estat.

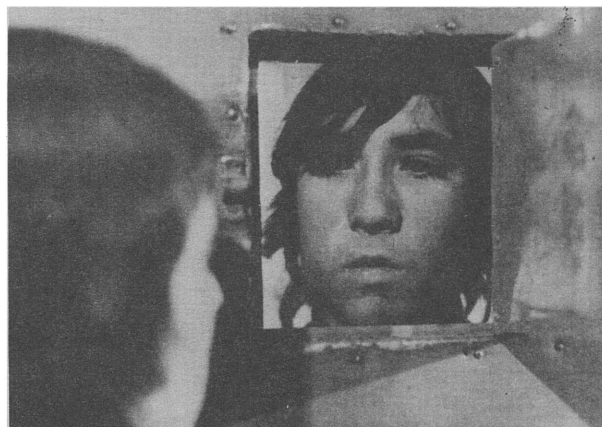
Aqueixa Constitució es va aconseguir; i la vàrem votar sense cap reserva mental, malgrat els lògics esments que podríem observar en una Constitució sorgida d'una correlació de forces desfavorables als ininteressos de les classes populars. Malgrat tot, la Constitució actual regula amb bastant atenció i encert el tema de la joventut, reconeixent la incorporació dins la vida social d'aquest important sector de les masses, així com els seus drets i deures.

Però en les societats amb classes antagòniques, com la nostra, les contradiccions socials són aprofitades per la classe dominant i la seva clientela habitual de nostàlgics d'un passat feliçment superat, per a articular diverses formes de resistència contra el desenvolupament de la història; d'una part creant situacions col·lectives d'inseguretat abonant així el desencant i la crisi generalitzada; d'altra part, intentant el desenvolupament de la Constitució en contra de qualsevol idea de progrés.

Existeix una campanya orquestrada, a la qual no són aliens diversos mitjans de comunicació de masses, inclús dels que gaudeixen del monopoli estatal, sobre «els mals de la democràcia». Posant dins un mateix sac tot (terrorisme, relaxament moral, augment de la delinqüència, delinqüència juvenil, igualtat de la dona, incorporació social del proletariat com a classe, etc.), confonent deliberadament el que és progrés (igualtat de la dona, protagonisme de la classe obrera...) i el que no ho és (terrorisme, inseguretat ciutadana,...) i sobretot oblidant i ometent fer referència a les causes dels veritables mals.

No pretenem negar l'augment de la delinqüència juvenil i que qualsevol societat civilitzada està lògicament preocupada pel tema. El que ens sembla injust és que aquest fenomen, que, d'altra banda no és privatiu del nostre país, se vulgui presentar com a producte de la democràcia. Consultant els tractadistes de Criminologia i Dret Penal, Memòries de la Fiscalia del Tribunal Suprem així com Congressos Internacionals, s'observa des del segle XIX la preocupació social pel tema de la delinqüència juvenil, i no només per la freqüència del tema, sinó també pel seu possible agreujament.

No obstant això, en la campanya dels nostàlgics d'un passat massa recent sembla com si en els darrers quaranta anys haguérem gaudit d'una societat civil, mancada de conflictes on els disciplinats joves haguessin obeït les normes de l'ordre establert amb submissió. Fals. En tota societat amb

contradiccions, per tal com és una societat injusta, existeix i existirà delinqüència juvenil i no juvenil. Les desigualtats socials i l'explotació de l'home per l'home en què es basa la societat capitalista fomenta i produeix delinqüència. Però a més voldria fer algunes observacions per a centrar el tema:

a) En els darrers anys hi ha més delinqüència perquè hi ha més població i això duu implícit més conflictes.

b) Estam en plena crisi general del capitalisme i això produeix situacions majors de conflictivitat. En destaca l'alarmant augment de l'atur, que és lògicament un dels focus de la delinqüència. La mecànica imperialista de l'acumulació crea sectors de marginació a què van a parar «els exèrcits de reserva» d'aturats i tot això s'aguditzava en societats com les actuals totalment jerarquitzades, dirigides i dominades pels interessos del capitalisme monopolista en què subsisteix una clara violència institucionalitzada.

c) Vivim en societats amb forts fenòmens migratoris (exterior i interior) en les quals els problemes d'adaptació, lògics en tot canvi social, cal afegir en amplis sectors socials els problemes d'inestabilitat en el treball, manca de qualificació d'ell, desigualtat en els habitatges, promiscuïtat dins ells, absència de cultura, etc.

d) Quan se globalitza el problema, s'omet el percentatge tan elevat de «deficiència mental», en el sentit popular de l'expressió, entre els joves delinqüents, conseqüència d'una deficient planificació de l'assistència psiquiàtrica i sanitària en general.

e) Manca total fins ara d'una autèntica política juvenil, que vagi més enllà del paternalisme. És necessari planificar seriosament el tema de l'oci, dels temps lliures, de l'esport, de la participació política dels joves en tasques i treballs a nivell d'Estat i de Comunitats Autònomes, així com en les esferes de la vida política municipal i aconseguir una autèntica alternativa política als problemes de la joventut.

f) I fonamentalment cal qüestionar, i això no ho fan els menys crítics, el model de societat. Perquè està clar que aquesta societat dividida, repressora, en què manen uns pocs i obeeixen i són explotats molts, ja no serveix. Per al

problema de la joventut, com per qualsevol altre problema social, només serveix un nou model de societat, que compatibilitzi la socialització dels mitjans de producció amb el respecte profund a les llibertats públiques, per a posar el seu desenvolupament al servei de la gran majoria de la població.

La segona forma d'obstaculitzar una autèntica profundització de la democràcia és realitzar un desenvolupament anti-progressista de la Constitució.

El projecte de Llei Orgànica del Codi Penal (Bolletí Oficial de les Corts de 17 de Gener de 1980), actualment pendent de discussió en el Congrés de Diputats, aborda el tema, que ens interessa, d'una forma especialment desafortunada.

Es cert que, com diu l'exposició de motius, era necessari un nou Codi Penal. Coincidesc amb tal afirmació, però discrep del mètode. El govern de la U.C.D., una vegada més en la seva curta història política, ha tornat prescindir dels sectors socials interessats, confiant que la relació de forces en el Parlament li serà favorable. S'ha prescindit d'escoltar els professors universitaris de Dret Penal, la Magistratura, Fiscals, Col·legis de Missers, Assistents Socials, psicòlegs, psiquiatres, educadors, sacerdots, associacions de pares i especialment els joves, tots els quals, tal vegada, tenien alguna cosa a dir, en un necessari debat públic.

Per altra part, si prospera la disposició transitòria 1.ª del projecte, s'estableix el curt període de 6 mesos des de la publicació en el B.O.E. per a la seva entrada en vigor. Em pareix un termini excessivament curt per a una assolida profundització sobre institucions noves, algunes encertades, i per a crear la infraestructura penitenciària necessària perquè se pugui complir el fi que s'ha pretès.

El projecte aborda el tema de la joventut delinqüent de dues maneres, ambdues criticables:

1.ª) Rebaixament de la majoria d'edat penal als 15 anys (fonamentalment art. 26-3.ª del Projecte).

2.ª) Establint un duríssim sistema de mesures de seguretat (títol IV del llibre I, articles 130 a 154).

El tema de senyalar una determinada edat a partir de la qual hom és responsable, i abans no, ha estat objecte de nombroses crítiques. Se va adoptar per a superar el més complex encara de valorar el discerniment. Històricament se considera el menor o jove responsable si tenia discerniment, quedant a l'exclusiu criteri del jutge tal valoració. Els Còdis Penals que varen rebre la influència de la Revolució Francesa varen establir un sistema mixt d'edat i discerniment. Així els nostres Còdis Penals de 1822, 1848, 1870; fins que el Codi Penal de 1928 i els que el varen seguir, establiren el criteri objectiu de 16 anys i atenuar la responsabilitat penal fins als 18 anys. Personalment m'inclin pel criteri objectiu perquè crec que té menys riscos en un Dret Penal tecnificat, encara que discrepi dels diferents criteris de responsabilitat

penal i d'altres esferes. S'ha de pensar que s'era responsable penalment als 16 anys en èpoques històriques en què per a d'altres actes de la vida civil no s'era responsable fins als 23 i després 21 anys i a les dones, fins no fa molt, per a determinats actes, als 25 anys.

L'altra manera amb què el Projecte de Codi Penal aborda el tema és establint un marc de mesures de seguretat, la duresa i la duració del qual ni sols han estat en les justament criticades Lleis de «**Vagos y Maleantes**» de 1833 i la de Perillositat i Rehabilitació Social de 1970. Estableix mesures de seguretat que són penes i res tenen que veure amb el tema de l'edat, com la privació del dret de conduir, raonable en un alcohòlic però no en un jove malgrat sigui delinqüent; que poden durar fins 10 anys i que s'han de complir en els inexistents, fins ara, centres de rehabilitació o d'educació, amb el subsegüent risc que aquestes mesures de seguretat se convertesquin de fet en penes a complir amb els altres reclosos, en un moment en què la societat s'enfronta amb la crisi de la presó.

Per tot això som partidari, en el primer aspecte, de partir del criteri de la Constitució de senyalar la majoria d'edat penal als 18 anys. No hi ha cap raó per a seure en el banquet d'acusats i davant un Tribunal en una edat en què no se pot votar ni contractar. Insistir com a únic argument en l'augment de la delinqüència, duria a l'absurd que qualche dia en qualche país hom sigui responsable penalment als 2 anys.

En el segon aspecte estic en contra de les pseudo-mesures de seguretat i a favor d'un autèntic Dret dels joves, que no seria penal sinó educatiu, que no seria exclusivament judicial, sinó social i l'autèntica finalitat de la qual no seria castigar, sinó prevenir i rehabilitar. I construir precisament tota una infraestructura, avui inexistente, per a evitar que tots els nous projectes i propòsits se quedin en simples paraules.

El Dret és un instrument en l'organització de la societat: si aquesta organització té com a finalitat el satisfer les necessitats reals dels seus membres, se sabria definitivament què calfer amb ell.

Però no és suficient cobrir les necessitats reals per a edificar una verdadera comunitat. Una verdadera comunitat exigeix que aqueixes necessitats se trobin cobertes i també que cada un dels seus membres la reconegui com l'àmbit del seu lliure desenvolupament personal, que cada un dels seus membres senti el seu propi desenvolupament solidari del desenvolupament dels altres. I això implica que l'home sigui senyor dels instruments socials, senyor dels processos productius. Per a dir-ho en paraules de Kant, un fi i no un mitjà.

MIGUEL MIRAVET HUMBRADOS

Ciutat de Mallorca, Febrer de 1980

XARXA CULTURAL S. A.

Una colla de serveis culturals a ca vostra

Adheriu-vos-hi: c/. Ample, 35. Barcelona - 2

L'Església nostra

L'Església de Mallorca davant la delinqüència juvenil

Caldrà dir de bon començament que les lletres que se segueixen són més desigs i bons propòsits que realitzacions. És un camí que es vol recórrer. No s'ha arribat al final.

L'Església, com a grup de creients en Jesucrist, creu, pel mateix fet, que l'amor fins a les darreres conseqüències és l'únic esdeveniment salvador de les persones. L'Església, doncs, s'aproxima al malmenat. L'Església intenta viure l'estimació concreta a les persones, intenta posar-les dretes, ajudar-les al creixement de la llibertat, de la responsabilitat. L'Església sap que abans que el pecat dels homes existeix «el pecat del món» i lluita contra aquest pecat estructurat, institucionalitzat en la societat, a favor del «pecador», a favor de la persona. L'Església veu i analitza les causes de la manca d'amor i de justícia: atur, relacions de producció, família, escola, drogues..., que són la base de la delinqüència; aquí l'Església hi vol donar batalla.

La Delegació Diocesana d'Acció Social, per al departament de serveis i obres, reconeix les següents notes definidores de l'amor i la germanor: estil de tendresa i de justícia; denúncia de les situacions d'opressió i deshumanització; promoció per a les necessitats i la marginació de solucions personalment i sectorialment escaients, mitjançant institucions i obres diferenciades o especialitzades i coordinades; sentit terapèutic que va des de la demostració del problema fins a les solucions tècniques apropiades; forta exigència a fi que les «altres institucions» civils prenguin consciència de les necessitats i es facin responsables de les solucions.

I.—DENUNCIA I IL·LUMINACIÓ ÈTICA

Per lògica de les premisses precedents l'Església es mou entre la paraula i l'obra, entre el «verb» i la «carn», entre la denúncia i la realització. D'aquesta manera, en el primer terreny s'ha fet realitat una doble labor:

a) S'ha dit una paraula denunciadora i crítica respecte a psiquiatria i criminalitat, respecte al projecte de reducció de l'edat penal als 15 anys, respecte al projecte de construcció a Mallorca d'una presó per a nins, dit amb paraules de l'administració, un centre pilot i modèlic per a menors delinqüents, respecte a Tribunal Tutelar de menors i de la Junta de Protecció de Menors, respecte a la total desatenció dels nins principalment entre 14 i 16 anys. (Vegi's Bolletí de Premsa de la Delegació Diocesana d'Acció Social, núm. 3,5 i 6 de 1980).

b) S'està congriant una paraula il·luminadora i ètica del fet de la delinqüència, de la marginació juvenil, de la violència, de la drogradicció. La il·luminació ètica d'aquests fenòmens, creim que es una tasca important de l'Església, per a desbloquejar mentalitats immobilitzades i envellides, i que mal fan per a qualsevol treball, i per a empènyer cap a ajornades respostes per part de la Societat o de la mateixa Església.

En aquest punt podríem estendre les nostres consideracions, que segurament coincidiran amb altres aportacions en aquest número, quant a les arrels i causes de la delinqüència juvenil, per tal d'aconseguir un judici més encertat i unes més adequades solucions.

1.º) **La dissociació insuportable entre les altres expectatives** i la preparació obligada en estudis i oficis, i la

impossible demostració de la maduració del jove genera desil·lusió, frustració, inutilitat, irresponsabilitat, incertesa, inestabilitat, agresivitat, i avorriment. Per tant, la família, l'escola, el barri, la ciutat, la vivenda... són elements a tenir molt presents quan parlem de delinqüència i marginació.

2.º) **L'atur i la desocupació juvenils** apareixen com a l'aspecte més visible de la marginació i uns dels més profunds factors. Psíquicament és ben diversa la manca de treball d'aquell que ja ha treballat o d'aquell que en resta a les portes. El «parking» de joves i les crisis i frustracions laborals i econòmiques consegüents tenen una decisiva transcendència. Per altra part hem de confessar que hi ha nins-adolescents que treballen en edat escolar i d'altres adolescents i joves que en el treball hi troben la causa de grans desil·lusions i explotacions.

3.º) **La manca de models, de valors, de líders «referenciabls»** Per a justificar les iniciatives, madurar actitud o ajudar a identificar-se són buits greus per al jove, al·lot -al·lota. A partir d'aquí desconfien de tot sistema que vulgui basar-se en el treball, la productivitat, l'ordre, l'estat, la llei. Cerquen la novetat, la sorpresa, raons per viure, sense saber ben bé el que i encara que, en la pràctica, es deixin engolir per la força del sistema.

4.º) La contestació juvenil no és reduïble a un desig infantil del si matern o d'un fàcil permissivisme. No. **Queden denunciades les dimensions paternals, les incapacitats promocionadores per part dels majors, els còmodes permissivismes.** El jove cerca a l'exterior, per la fuita, a defora de família, escola i normalitat, **nous llocs de trobada, nous eixos de consistència personal i grupal, nous miralls d'identificació.** El cap, «la pandilla», la «volta» obligada, els «ritus»... són punts de referència normatius. El sexe no és el factor desencadenant de la conducta, dita «desviada» dels joves ni l'element aglutinador dels grups. La sexualitat, també per a ells, és font d'ansies, conflictes i desil·lusions.

5.º) Una de les fonts de la delinqüència, de la violència i agressivitat rau per a alguns en el **desequilibri entre cultura i condició econòmica**, és a dir en la impossibilitat de realit-

zar els models culturals burgesos, impossibilitat conseqüència d'una persistència pobresa, agreujada per un millorament del nivell de vida. S'incrementa la degradació del valor de la vida, ja que l'únic model que impera socialment és el del **consum hedonista**, que condueix sempre i fatalment la frustració, a la infelicitat, a la criminalitat. I això tant si s'accedeix com si no al status econòmic que fa possible el consum i el benestar. És a dir, es refereix tant al jove proletari com al jove burgès.

6.º) Un aspecte indefugible avui i conseqüent amb els punts anterior, és el de la **drogadicció**. Diguem, en primer lloc, que fer del qui es droga un «monstre», un malalt, un cas clínic o un «anormal» és evitar escoltar-lo, prendre'l seriosament i tranquil·litzar-nos defugint els esquitxos. Aquests prejudicis ens impossibiliten qualsevol tasca de recuperació i de sensibilització. S'ha de partir d'algunes veritats: atur, crisi, desengany, consum, tenir, poder, prestigi crea frustrats; l'alcohol és més perillós que certes blasma-des substàncies. L'aïllament, com si és tractàs d'un malalt contagiós, agreuja la sensació de marginalitat i així el drogat troba nous —que són per altra part els mateixos— motius per a la droga. La reacció social enfront del delictiu i la marginació és sempre negativa, estigmatitzadora, reforçadora de distanciaments i de controls legals i policials.

Pels drogadictes i alcohòlics «no nascuts» tals, diuen que és relativament fàcil la curació clínica. Quan un és drogadicte, toxicòman, alcohòlic «nat», és a dir, quan es porta a drintre la set de l'autodestrucció, el desig del suïcidi, el gust per la metzina... aleshores tot és fa més difícil. Arrels comunes als drogadictes són: ser i aparèixer «diferents», rompre amb l'angoixa i la pròpia destrucció destruint valors socials, cercant el prohibit i l'escandalós, rebutjar de manera ofensiva el sistema, desitjar una comunitat substitutiva o alternativa... No es tracta, doncs, de criminalitzar els drogats ni de compartir-los com a malalts. Són signes —punts d'un iceberg— de manca de sentit, de plenitud, d'afecte, d'ètica, no dels drogats i alcohòlics, sinó de la mateixa i «escandalitzada» i escandalitzadora societat.

7.º) L'anomenat delinqüent critica la nostra **societat burgesa individualista, competitiva, descompromesa**, productivista, «meritocràtica», marginadora culturalment deficient, televisivament immoral, familiarment i políticament tarada, i les instàncies jurídiques, eclesiàstiques i socials que fredament marquen el delinqüent, mentre ella resta intacta, honrada immaculada. El fet «delictiu», posem per cas, del robatori és denúncia de la fam, del l'atur, és una veu que crida que tot és de tots. La delinqüència podria ser entesa com un crit rebel del desig, creador i revolucionari, enfront d'unes prohibicions repressores que deriven en frustracions, obsessions, droga o un desgavell de diners i sexe. L'adolescent vol fer el procés de verificació, de comprovació, de les certes empassolades d'infant, sobre el poder, la propietat, el plaer. Aquest desig rebutjat com a dolent, bloquejat per l'ascesi i la por, anul·lat per les prohibicions,

involuciona rompent la persona com el coet que t'explota a la mà, o revoluciona destruint sense respecte. El jove «delinqüent» és una viva acusació de la nostra societat. (Vegi's, Tomeu Bennassar, on i quan comença la delinqüència, a *CORT*, 791, (18-25 febrer 1977) 25).

8.º) Es fa necessària la **denúncia de la relativitat conceptual i aplicativa del delictiu, en els tribunals i en la consciència del carrer**. El judici i rebuig que mereixen els greus delictes urbanístics i alimentaris, els frauds i evasions, les infraccions en matèria de treball i els atemptats als interessos socials, són suaus comparats amb el rebuig que es manifesta cap a delictes petits. Aquests figuren a les diàries cròniques de succeïts i omplen els tribunals. Els primers queden com a beneficiats i emparats, compresos i perdonats. Posem uns exemples: es comdemnarà la prostitució però no el proxenetisme, la droga però no els psicofàrmacs, l'alcohol però no la producció ni la publicitat... etc.

II.—REALITZACIONS I SERVEIS

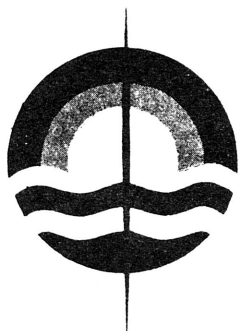
Les obres concretes que l'Església de Mallorca ofereix directament a la solució del problema del jove delinqüent o dels menors problematitzats són: **OBINSO** (obra d'integració social) amb una cas d'observació, una residència-taller, un pis. Es tracta d'atenció terapèutica a la marginació i delinqüència juvenil masculina. **CARITAS** ofereix, a través del Departament de Joventut informació, ajuda, orientació cap al treball, acollida en una llar.

Igualment es manté la preocupació enfront de l'alcoholisme i de la drogadicció. Per a les al·lotes també hi ha algunes obres d'assistència i de promoció, en vies de millorament i de coordinació. No oblidem les obres i institucions d'atenció a infants-adolescents com **NATZARET**, **MINYONES**, **BETLEM**, **EL TEMPLE** i alguns pisos. Centres que fan actualment un esforç de posada al dia pedagògicament i socialment, parlant. Encara que la meta queda enfora. Mai per mai voldríem confondre recuperació, reeducació, rehabilitació amb càstig, defensa de la societat, repressió...

El problema que detecten les institucions que treballen amb nins, adolescents i joves és la importància que pren el pre-adolescent. Les obres dedicades a joves han de rebaixar l'edat per atendre els que ja ho necessiten abans; els qui es dediquen als petits veuen com a moment ple de dificultats i ombres els 11, 12 i 13 anys de l'infant-adolescent.

Seriem parcials si no recordàssim la labor desenrotllada per als cristians que actuen dins les institucions no d'Església. Tal volta aquesta seria la manera més normal de servir el proïsme. Estimar al màxim, amb preparació tècnica i amb creixent sensibilitat humana i evangèlica, dins obres cíviques. Mentrestant, suplim fent les obres quan falten, perquè es pugui afirmar que estimam de bon de veres.

DELEGACIÓ DIOCESANA D'ACCIÓ SOCIAL

RÀDIO POPULAR

una amiga de tot lo dia

C. O. P. E.
MALLORCA

Joan Tortella

CINEMA I VIOLÈNCIA

Quan jo vaig començar la meua tasca de crític, o escriptor de temes cinematogràfics —eren els temps de la Revista «Cort»—, vàrem dedicar una portada a la tesina d'en Martí March, de la qual publicàrem un extracte: «Delinqüència juvenil a les Illes», del qual treball record ara unes conclusions que venien a dir, més o manco, que el lloc on el delinqüent viu i el medi social a què pertany són determinants essencials del fenomen delictiu. I prosseguia afirmant que les zones més desenvolupades —turístiques i industrials— presenten un alt percentatge de la delinqüència. El treball que desplegaré aquí no pot tenir el rigor d'una tesina, que té el seu màxim suport en una cosa tan científica com l'estadística, sobretot perquè la història del cinema la fan les pel·lícules. La transcendència o el fracàs de les quals respon a les lleis del mercat (oferta i demanda). Hi ha hagut i hi haurà moltes de teories sobre el fet cinematogràfic, sobre el que ha d'esser el cinema, però fins ara l'únic que ha funcionat de veres ha estat la llei de la taquilla (una pel·lícula és bona si aconsegueix beneficis econòmics). Si a tot això hi afegim que encara no és molt clar que sigui possible una crítica científica del discurs cinematogràfic —la cosa més seriosa que s'ha fet en aquest camp ha estat aplicar-hi els esquemes de la lingüística. I com que el cinema no és una llengua (encara que sigui un llenguatge) haurem d'acabar apuntant-nos a la fraseologia d'aquell lúcid cronista i l'auto-destrucció, F. Scott Fitzgerald, i repetir amb ell: «hi ha poques coses que importin i cap no importa massa». Feta aquesta advertència als academicistes lectors d'aquesta revista, «Cinema i violència» serà un passeig per pel·lícules, actors i moments que jo considero altament significatius de la violència en el cinema.

EASY RIDER

Estrenada entre nosaltres amb sis anys de retard, va posar de moda tota una sèrie de films d'esperit juvenil en què la crítica de la societat nord-americana anava acompanyada de certes dosis de hippisme. L'espectador se va trobar amb una obra en la qual el barat no impedia l'espectacular i en què, endemés, es notava una manera poc habitual de veure el país, una mirada més jove, acompanyada per una forma de fer que també es sortia dels cànons de Hollywood. Més espontaneïtat, manco academicisme i cares noves encarnant els herois nous. «Easy Rider» està molt arrelada, amb tot, dins la tradició de l'èpica nord-americana. Els joves protagonistes han canviat els cavalls per les impressionants motos i els mòbils colonitzadors per altres més plaents. El trajecte de la caravana queda substituït pel viatge per etapes des de Los Angeles a Nova Orleans per esser presents a un festival que s'hi celebra. Els enemics amb què toparan en el llarg itinerari no són els habituals pells roges, sinó precisament aquells homes blancs que els exterminaren i que duen el germen d'una violència irracional i d'un racisme que pot esclatar en qualsevol moment de la forma més gratuïta. Els hereus d'aqueixa Amèrica violenta i sanguinària observen amb desplaer que darrera ells sorgeixen unes generacions amb altres mires, amb una altra mentalitat, amb més ganes de sentir-se lliures, i no ho accepten de bona gana. Menysprearen als qui s'atreveixen a ser lliures, o a intentar-ho al seu mode, almanco, i mostraran en la seva actitud i en la seva conducta embrutida la faç més terrible de l'home mitjà americà, el seu feixisme latent, el seu afany destructiu, la seva brutal intolerància. L'autenticitat de la pel·lícula prové de la identificació dels seus autors amb la visió de la vida i del país

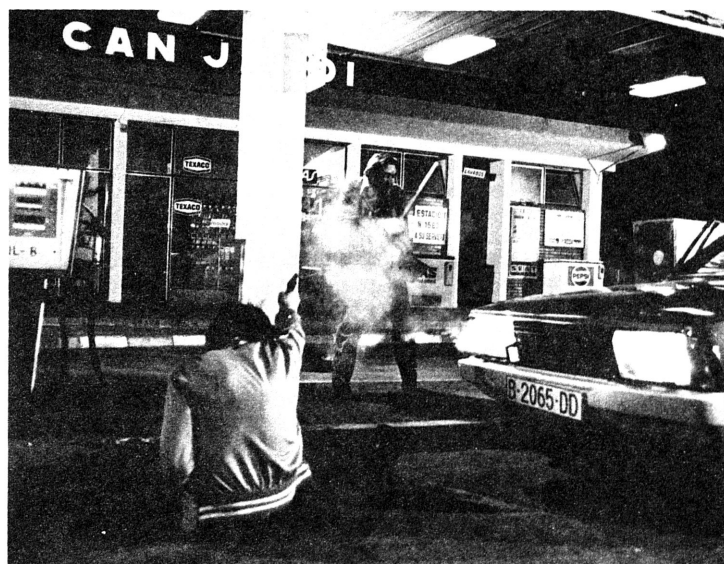
que s'hi expressa. La droga, el viure al dia, l'intent d'extreure el màxim plaer al luxe que una certa marginació pot reportar al país més ric del món, son elements amb els quals es constitueix aquest romanticisme que pareix marcar una generació que, mancada d'armes amb què combatre la societat de què renequen, almanco a prescindir-ne.

«Easy Rider» ha estat la pel·lícula més important de totes quantes s'han rodat sobre la joventut americana, a causa de la seva enorme repercussió, dels seus admiradors i dels seus detractors. De fet, després d'«Easy Rider» començaren a proliferar als EE.UU. els productors independents, les pel·lícules de baix pressupost, l'espontaneïtat, la mirada crítica envers les institucions, i els anti-herois. Això no obstant, la reacció del Sistema no es va fer esperar i, una vegada més, Saturn acabà derrotant els seus fills. De la nit al dia, els mercats internacionals s'inundaren de telefilms i pel·lícules de gran pressupost. Pel·lícules paternalistes sobre la joventut, i on els herois ja no eren aquells despreocupats joves d'«Easy Rider», sinó perillous delinqüents que robaven, violaven i provocaven el pànic per onsevulla que passaven.

THE PRESIDENT

(He elegit aquest film poc conegut per mostrar quina és la visió que té el Sistema dels seus cadells).

Els responsables d'aquesta pel·lícula són uns homes exasperats per un determinat tipus de joventut que posa en entredit tot allò que concerneix les generacions precedents. I en la seva exasperació, fabriquen una falla en què un cantant popular de vint-i-quatre anys arriba a assolir la presidència dels Estats Units, empès pels seus fans, els quals constitueixen una majoria adolant i decidida. Això es produeix amb la complicitat d'un vellet que per afavorir les seves maniobres electorals aconsegueix que es rebaixi a quinze anys l'edat mínima per votar. Tot just el cantant té el mànec de la paella comença a dictar dràstiques disposicions per llevar els majors de la circulació. En complir 30 anys qualsevol ciutadà serà internat a un camp de concentració i tractat amb LSD, amb la qual cosa deixarà de molestar i viurà en un estat d'il·lusió benèfica. El que passa és que la dictadura dels joves enutja els nins, els quals comencen una labor contestatària per rebaixar l'edat

mínima per votar als deu anys. Els responsables de la pel·lícula han elegit com a representants de la joventut militant uns subjectes decididament tarats, ignorant-se, d'una forma tendenciosa, les actituds polítiques d'un sector important de la joventut. Els joves de la pel·lícula constitueixen una massa de cadells petitburgesos radicalment despolilitzats, consumidors de còmics i de cocaïna com a pas previ al consum de griffa.

DELINQUÈNCIA A L'ESPANYOLA

«Perros callejeros», dirigida per José Antonio de La Loma, home de pressuposts ideològics altament reaccionaris, el qual produeix, escriu i dirigeix les seves pel·lícules, és una pel·lícula a l'americana, amb carreres de cotxes, amb actors trets del mateix lumpen barcelonès, violència abundant, amb paternalisme i pretensions de descriptivisme naturalista.

«Los placeres ocultos», d'Eloy de La Iglesia, va sortir a llum amb l'inici del reformisme suarezista, plantejant el problema de l'homosexualisme amb un trasfons de delinqüència juvenil i ambient de barri baix.

«Los navajeros», igualment d'Eloy de La Iglesia, és una pel·lícula que s'està rodant a Madrid. Conta la vida d'El Jaro, assassinat l'any passat, delinqüent de Vallecas que arribà a fer-se famós. Se tracta d'una co-producció hispano-mexicana, amb José Sacristan, Isela i José Luis Manzano, de 16 anys, proceden d'UVA de Vallecas, un al·lot tret del lumpen madrileny que mai s'havia col·locat baix dels focus d'una filmació. Pel·lícula d'acció que vol ésser descriptiva de l'ambient en què es mouen els delinqüents juvenils. Com és veu, les semblances amb «Perros Callejeros» són massa, començant per títol, perquè hom en pugui esperar res de bo.

CINEMA I AGRESSIVITAT

Es innecessari assenyalar que la violència és l'ingredient bàsic de tota cultura de masses, i molt concretament del cinema. I l'explicació d'aquest fenomen és quasi tan òbvia com el fenomen en ell mateix: una societat basada en la repressió engendra necessàriament agressivitat, per la qual cosa, inevitablement, la cultura sorgida en el si de dita societat reflecteix tan deporable estat de coses. Parlar de cinema violent és poc manco que una redundància, ja que pràcticament tot el cinema conté dosis importants de violència. I, això, no obstant, el fet és que hi ha un cinema obertament centrat en la violència, on l'agressivitat no és un ingredient més, dissolt dins la trama, sinó un vertader protagonista: un cinema brutal que cerca gratificar d'un mode més directe (i rendible) les tendències massoquistes de l'espectador. En èpoques més puritanes que la nostra la violència s'havia de desfressar de creuada. En el western, la presència de cavallers i infeeds (indis) va facilitar la transposició dels maniqueus esquemes dels relats èpics i cavallereses, els quals al seu torn són expressió d'una ideologia que per les seves connotacions de racisme, masclisme i imperialisme expansionista només pot ésser qualificada de nazi. Gary Cooper és el màxim exponent del paladí que extermina els malvats sense perdre la compostura i, naturalment, al servici de les causes més nobles. Amb el relaxament del puritanisme i la progressiva (i enganosa) permisivitat d'un sistema que, d'una banda, comença a permetre's el luxe del cinisme i, de l'altra, concedeix majors llibertats aparents perquè la gent s'oblidi de les reals, l'estereotip cooperià (i la seva versió escabellada, John Wayne) havia de quedar forçosament antiquat, per la qual cosa no hi hagué més remei que inventar l'spaghetti-wertern, on els herois actuen quasi sempre per diners (motivació molt manco desprestigiada que l'honor) i les bregues ja no són dignes duels o exercicis pugilistics, sinó autèntiques massacres. Al costat oposat d'aquest fenomen de brutalització del gènere, Sam Peckinpah desemmascara i replica al western tradicional amb el seu «Grupo Salvaje». Si a l'spaghetti se gratifica únicament el sadomasoquisme del públic i se l'insensibilitza davant la brutalitat trivialitzant-la, «Grupo Salvaje» obliga l'espectador a contemplar el vertader rostre de la violència, la seva absurditat i horror, el seu terrible significat, a la vegada que desmitifica la pressumpta grandesa èpica que el western tradicional atribueix a situacions objectivament sòrdides. Amb el gènere policíac topam amb un tipus de cinema que sempre ha

complert l'evident funció d'afirmar que l'ordre establert ha d'ésser mantengut per la força. I amb la seva desfeta de violència, el gènere reforça aquesta funció conservadora, trivialitzant i justificant tota casta de brutalitat al servei de la llei, fent-se així còmplice de l'escalada de violència policial dels darrers temps.

S'ha gastat molta de tinta parlant de violència i sadisme en el cinema. Marlon Brando, Paul Newman i altres actors advocaren per una llei que desterrés definitivament del cinema americà tot indici d'activitat bèl·lica o criminal, que anul·làs tota possible incitació a la violència des de la pantalla, però les seves gestions no arribaren a fructificar.

IMPOTÈNCIA REVOLUCIONÀRIA

¿Quina ha estat la resposta de l'esquerra davant aqueixa allau de violència física i moral llançada per la dreta?, ¿quin ha estat el valor cinematogràfic dels seus productes? Nul, o quasi nul. L'exemple més destacat de cinema revolucionari el tenim als films realitzats durant-després de l'experiència xilena de la «Unidad Popular». L'error que quasi cap d'aquests films xilens, o pro-xilens, ha aconseguit superar és que són productes que adquireixen un sentit polític però no cinematogràfic. I per tant perden eficàcia, essent per a l'espectador mitjà simples i estèrils panflets. La composició d'aquests films no pot ésser més pedestre: material documental, la banda sonora unidireccional i asfixiant veu en off, d'efecte dogmàtic més que evident, que indica sense més discussió a l'espectador les conclusions que ha de treure de l'experiència xilena. Però allò que invalida aquests films com a discursos cinematogràfics que pretenen ser revolucionaris és sobretot el fet que revelen una impotència: enfront dels parlaments cinematogràfics, bàsicament en imatges (el cinema és imatge), que emet la dreta, aquests films pretesament revolucionaris pareixen destinar l'esquerra a la incapacitat d'elaborar un discurs propi en imatges. Per a tesis doctorals, il·lustrades amb filmines, les de la Facultat de Filosofia que, almanco, són més divertides.

JOAN TORTELLA

Ubreria Jovellanos

UN SEGLE AL SERVEI DEL LLIBRE
I DE LA CULTURA

Jovellanos, 1

Tel. 22 14 66

CIUTAT DE MALLORCA

En la mort de Llorenç Villalonga

Dues notes sobre «Bearn»

per Damià Ferrà-Ponç

I.—ELS ORÍGENS DE TONET DE BEARN

«Villalonga, com André Gide o Albert Camus, és un escriptor d'imaginació més aviat escassa, que treballa amb lectures, idees i experiències personals», ha escrit encertadament Joaquim Molas. (1) A partir de materials intrascendents, anecdòtics i dispersos elaborà una nova realitat, un teixit harmoniós, ple de simbolismes i ressons culturals que, en els millors moments, assolí una vertadera dimensió mítica.

Bearn és, indiscutiblement, la més perfecta de les obres de Llorenç Villalonga. I és també alhora la seva síntesi vital. Els materials a partir dels quals fou elaborat **Bearn** són múltiples i difícilment podríem inventariar-los amb precisió. D'altra banda, l'inventari amb pretensions exhaustives no tendria gaire sentit. Per això només intentaré ara aproximar-me als orígens d'una de les figures centrals —o la figura central per excel·lència— de la novel·la: Tonet de Bearn, de qui s'ha dit sovint que és la contrafigura literària del mateix Llorenç Villalonga.

Tonet de Bearn se'ns presenta com un home de lletres racionalista i il·lustrat que es defensa contra les amenaces d'una nova època històrica amb un suau escepticisme, i destil·la subtils ironies contra els nous temps, destructors d'una realitat vella, mesurada i harmònica. En aquest sentit la semblança entre Tonet i Llorenç Villalonga d'un món, d'una època, d'una classe social l'aprenegué Llorenç Villalonga d'un modest, obscur i insignificant personatge de l'entourage familiar: l'oncle Josep Palou de Comasema.

Josep Palou de Comasema i Truyols (Ciutat de Mallorca, 1853-1944) pertanyia a una família mallorquina vella i aristocràtica, però ja en plena decadència. El seu pare Joan-Antoni, administrador descurat i abúlic, havia iniciat la davallada del patrimoni dels Comasema. L'esfondrament es consumà a mans de l'hereu: Manuel Palou de Comasema. I Josep fou obligat per la fallida a una existència d'estretors, que una petita i providencial pensió lliurada per l'aristocràtica família dels Armegol d'Inca evità que arribàs a extrems dramàtics.

La situació de Josep Palou de Comasema millorà substancialment en casar-se amb Mercè Gelabert i Lladrés, posseï-

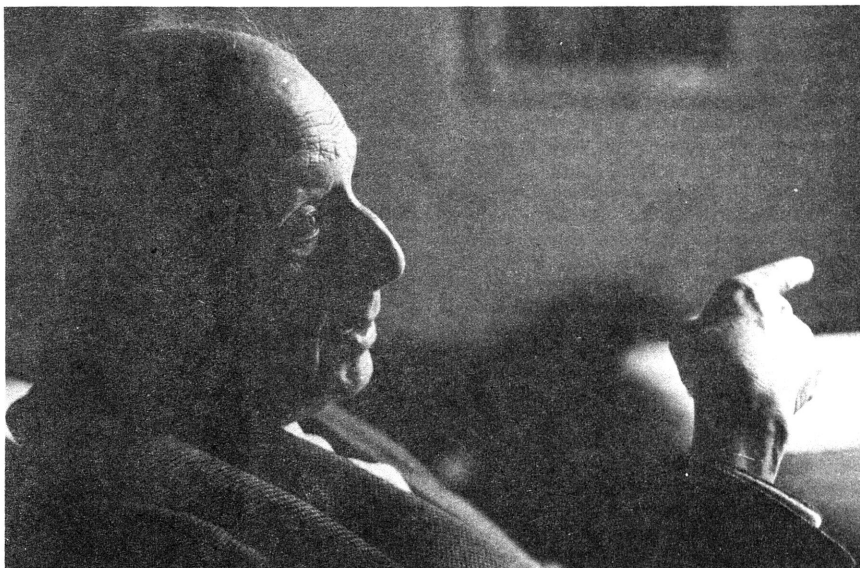

Foto Torrelló

dora d'un patrimoni respectable. Mercè era germana del pare de Maria-Teresa i Gelabert, que el 1936 esdevengué l'esposa de Llorenç Villalonga. Així, arran del seu matrimoni, l'escriptor començà a tractar la curiosa figura de «l'oncle Josep Palou de Comasema». Entre divertit i impressionat, hi observà la més absoluta indiferència davant els daltabaixos familiars. I també davant una nova època on la vella i decaiguda aristocràcia de Mallorca jugaria ja tan sols un paper secundari.

El tracte entre Llorenç Villalonga i Josep Palou de Comasema fou gairebé quotidià fins a la mort d'aquest, esdevenguda als 94 anys a la residència de l'escriptor en el carrer de l'Estudi General. Com a observador atent, capaç d'extreure materials literaris de fets i personatges intrascendents, Llorenç Villalonga anava anotant amb interès les anècdotes, observacions i acudits del vellíssim oncle Josep. Arran de la seva mort les notes disperses s'articularen cap a la fi de 1944 en una *nouvelle* on era esboçat un personatge impassible davant tots els esdeveniments. Són els anys, a més a més, de la lentíssima elaboració de **Bearn**. I també de la greu crisi soferta per l'escriptor arran de la Guerra Civil.

Personatges, lectures, correspondència, papers d'arxiu, anècdotes, etc. eren materials dispersos que Llorenç Villalonga emprava per a elaborar un mite literari d'innegable grandesa. Fou cap a l'estiu de 1945 que **Bearn** conegué una primerenca versió en català que integrava ja la *nouvelle* centrada al voltant de l'oncle Josep Palou de Comasema. Però **Bearn** sofriria llargues reelaboracions abans de publicar-se en castellà el 1956. Ningú hauria endevinat en la personalitat complexa i apassionant de Tonet de Bearn —una de les figures més reeixides de la novel·la catalana— una vinculació amb el discret familiar de Llorenç Villalonga que li serví de llunyà punt de partida.

II.—«BEARN» I «LE LION DEVENU VIEUX»

Lectura de Jen Schlumberger

Les vertaderes influències en literatura són alguna cosa més que epidèr-

(1) JOAQUIM MOLAS, **El mite de Bearn en l'obra de Llorenç Villalonga**, introducció a les **Obres Completes** de LL. V. (Barcelona, Edicions 62, 1966), p. 9.

mics manlleus formals o argumentals. Més enllà de semblances superficials, la influència és creativa quan entre els autors hi ha fondes i substancials analogies. Aquest és el cas de l'alsacià Jean Schlumberger (Guebwiller, 1877 - París, 1968) amb la seva novel·la **Le lion devenu vieux**, peça clau en la gestació de **Bearn**. Ho remarca, per indicació del propi Llorenç Villalonga, Jaume Vidal Alcover (2) assenyalant que el sistema narratiu de **Bearn** —la carta de Joan Mayol— és manllevat de la novel·la francesa. Però una anàlisi detallada farà evidents altres analogies —i divergències també!— més enllà del simple préstec esmentat.

Era el mes de març de 1929. Llorenç Villalonga s'hostatjava a l'Hotel de la Bourse, a París. Estudiava Psiquiatria a la Salpêtrière i Terapèutica Física a l'Hôtel Dieu. I encara trobava temps per fullejar autors francesos a les llibreries i per assistir a les representacions teatrals de l'Atelier. I fins i tot per visitar la pitonissa Mme. Dormand. A una llibreria parisenca descobrí **Le lion devenu vieux** de Jean Schlumberger, que llegí amb interès un cop tornat a Mallorca. Més endavant, el 1936, el seu jove amic i admirador Gabriel Fuster Mayans «Gafim» —aficionat també als autors francesos— li féu conèixer una altra novel·la de Jean Schlumberger: **Histoire de quatre portiers**, que Llorenç Villalonga situà dins el corrent narratiu de to menor i mesurat, molt francès, format per obres com **Fermina Marquez** de Valéry Larbaud i **La vie et les aventures de Salavin** de Georges Duhamel. A la postguerra, Llorenç Villalonga rellegí **Le lion devenu vieux** i en el procés d'elaboració de **Bearn** acabà calcant-ne l'estructura narrativa. Quant als assaigs literaris de Jean Schlumberger recollits a **Jalons** (1941), els conegué molt tardanament —cap al 1970— però amb prou interès fins al punt de dedicar-li l'article **La protesta negativa**. (3).

Tant Jean Schlumberger com Llorenç Villalonga fan de la cultura d'Occident

—amb el racionalisme del XVIII com a moment de culminació clàssica— la mesura de l'art i de l'home. Però el francès demostra un optimisme confiat que no faran trontollar les greus crisis dels temps moderns. Schlumberger amb el seu protestantisme agnòstic és, al cap i a la fi, un moralista que creu en els valors inalterables de l'humanisme. Veu les crisis d'Occident com a etapes positives de tensió i de canvi, destinades a ésser superades per futurs graus de civilització més perfectes. Llorenç Villalonga, contràriament i seguint les tesis de Paul Valéry, considera les formes culturals d'Occident només com a convencions que ens permeten un refugi provisional i fràgil contra el caos. La civilització és, doncs, una convenció mai una realitat estable, sòlida, intemporal. A les pàgines de **La decadència d'Occident** de Spengler, Llorenç Villalonga aprengué que les cultures, com la vida, són processos cíclics, i no el progrés ascendent i lineal com voldrien els positivistes del XIX. En la lluita de la Raó contra la Follia aquesta guanya la partida sempre. Recordem que **Bearn** acaba amb la completa victòria del desordre i de la mort.

Novel·la psicològica

Una llarga carta és l'estructura narrativa comuna de **Le lion devenu vieux** i **Bearn**. Els autors de les cartes, a més a més, coincideixen en la intenció fonamental: retrobar i fer reviure el món personal de les figures excepcionals del Cardenal de Retz i de Tonet de Bearn. Com a testimonis privilegiats dels moments íntims d'aquells grans homes es recrearan dibuixant-ne les psicologies amb gran finesa i matisos. En la recerca d'aquell món desfet per la mort disparen, d'altra banda, d'un element decisiu: les memòries enllestides pel Cardenal de Retz i per Tonet de Bearn per fixar una peculiar visió de la vida. La defensa de les memòries és la defensa de la part

més substancial del Cardenal de Retz i de Tonet de Bearn: la realitat subjectiva i personal dels personatges i la part més real de l'existència.

Si la part essencial de les novel·les esmentades són les descripcions psicològiques amb el dibuix precís i depurat dels personatges, la quincalla de les anècdotes i dels escenaris resulta absolutament sobrer. Llorenç Villalonga desdenya el miop realisme del XIX aficionat a descripcions inacabables, autèntica topografia literària en el cas d'un Pereda. Recordem una irònica al·lusió a la intrascendència dels escenaris que es troba al començament de **Bearn**: «Aqui tens, sumàriament descrit, el lloc de l'acció. Afig pel teu compte els boscs i les muntanyes, les terres pobres, els costers rocosos, coberts de vegetació aromàtica i humil; pobla-ho de tords en la tardor i de rossinyols en primavera; no oblidis els fenòmens atmosfèrics, el sol, els núvols i la pluja, ni les nits de lluna, ni les magnífiques tempestats». (4)

Aquestes novel·les són el recobriment d'una realitat perduda. Però aquesta realitat a recobrar i a fer reviure no és res exterior sinó una vida: la del Cardenal de Retz i la de Tonet de Bearn. I d'aquesta vida la part essencial és un testimoni personal i subjectiu —les memòries—, però també un petit món marcat profundament per una personalitat. El món de Bearn en el cas de Joan Mayol. Sovint s'ha parlat de **novel·la oberta** per referir-se a l'obra de Llorenç Villalonga. La seva afició a refer les obres, a fer-hi compa-

(2) JAUME VIDAL ALCOVER, **Llorenç Villalonga i la seva obra** (Barcelona, Curial, 1980) en els assaigs **Pròleg a les Obres completes de Llorenç Villalonga** (1965) p. 111; **La darrera novel·la d'en Llorenç Villalonga** (1965), p. 135; i **La novel·la de Llorenç Villalonga** (1967), p. 166.

(3) Publicat en el «Correo Catalán», 12 de novembre de 1970.

(4) **Obres Completes de Llorenç Villalonga**, p. 360.

4 Gats
Galeria d'Art

c/. sant sebastià, 2 i 3
tel. 22 64 93
ciutat de mallorca

JAUME PINYA

Del 16 de juny al 4 de juliol

rèixer nous persinatges i fer-ne desaparèixer d'altres d'edició a edició sembla demostrar-ho. Matisem, però: **Bearn** pot ésser definida també com una **novel·la closa**. És la novel·la d'un personatge apassionat i complex, Tonet de Bearn, que informa tot un món peculiar al seu voltant: un món únic i personal que s'afondrarà a la seva mort. I que Joan Mayol intentarà recobrar i reviure a través de la literatura. Observem, a més a més, que tant **Le lion devenu vieux** com **Bearn** no són narracions de fets que van succeint, sinó descripcions de mons passats, immòbils, estàtics. No hi ha lloc, doncs per al **suspense**. Tot és sabut i conegut. Només retrobar la grandesa oculta d'aquells personatges, dels mons que configuren, justifica ambdues novel·les.

Quant a l'idioma veiem un clar propòsit d'instrumentalitzar-lo, de fer-ne una eina eficaç i invisible al servei d'una exposició precisa, diàfana i intel·ligent de la psicologia d'uns homes i de la narració d'uns esdeveniments. La sobrietat, sovint freda, de la prosa de Jean Schlumberger i l'estil de Llorenç Villalonga que sembla moure's dins els límits del **contar bé**, són el producte de tota una tradició de prosistes que han forjat un llenguatge precís, lògic i sense estridències, apte per a insinuar—sense perdre mai les formes—els matisos alats i lleugers dels viaranyes psicològics. Escorcolladors dels esperits, Schlumberger i Villalonga són novel·listes profundament encisats pel mite de les grans personalitats individuals, tan grates al liberalisme del XIX. Si la novel·la realista i naturalista del XIX tendia a oferir caràcters i tipus humans **determinats** pels factors socials, la novel·la psicològica actuarà en sentit invers: descriure un caràcter per fer veure com la seva força determina un món social al seu voltant. Dins la novel·la del Naturalisme la mort del protagonisme és gairebé una anècdota: el fet social resta intacte. Contràriament dins les novel·les psicològiques de Jean Schlumberger i Llorenç Villalonga la desaparició del Cardenal de Retz o de Tonet de Bearn significa la destrucció total d'un món. **Le lion devenu vieux** i **Bearn** són autèntiques mitificacions de l'individualisme.

Una ètica estoica

Entre el Cardenal de Retz i Tonet de Bearn hi ha abundoses semblances. No sé dir fins a quin punt cal parlar d'influències entre el personatge de Schlumberger i el de Villalonga. Prefereixo parlar de fondes analogies. D'entrada comprovem que ambdós personatges presenten una plenitud vital agitada i tempestuosa. Aniran caient dins la inacció a mesura que entraran dins la vellesa. El narrador Joan Mayol parla d'una època tempestuosa que podria titular-se **Sota la influència de Faust** i una altra de calma aparent que es podria dir **La pau regna a Bearn**. Quant a la novel·la de Schlumberger ens presenta el Cardenal de Retz després de la definitiva fallida de les seves ambicions polítiques:

un home envellit i inactiu que contrasta amb el lluitador d'altre temps, afanyós d'aconseguir el poder.

Però ambdós novel·listes s'agraden de fer evident que—malgrat el contrast aparent entre la plenitud agitada i la vellesa tranquil·la—els seus herois presenten una fonda unitat vital. Certament cada temps, cada edat tenen lleis pròpies i tant el Cardenal de Retz com Tonet de Bearn les accepten amb plena conformació, amb resignació gairebé fatalista. La juvenesa, la plenitud són irrepetibles. Intentar-ho duria només a la grotesca caricatura: per això el vell Tonet rebutjarà una nova aventura amb Na Xima. I el Cardenal de Retz arribat a l'edat darrera afirma que **«La liberté n'a plus de sens pour ceux qui ont perdu le droit d'en user»**. (5) I el narrador ens dirà que a la vellesa el qui fou abans revolucionari i conspirador **«jouissait de se sentir dans l'ordre»**. (6).

Però l'aparent conformisme de la vellesa no implica en cap dels dos personatges una negació de les actituds mantengudes a l'època agitada de la plenitud. Cada temps té les seves lleis i la seva ètica. Aquest relativisme vital exclou la idea de **conversió**: res de negar el passat i afirmar el present com a absolut i definitiu. Joan Mayol intenta convertir Tonet de Bearn. L'Abbé de Saint-Mihiel fixa com a objectiu de la seva vida aconseguir del Cardenal de Retz **«la rupture avec le monde, complète, définitive, poussée jusqu'à l'indifférence et l'oubli»** (7). Els projectes de conversió fracassaran davant l'ètica relativista. El Cardenal de Retz **«ne pensait plus tard qu'il fallût hair le souvenir du monde parce qu'il goûtait la paix de Dieu»** (8). I la frase figura, a l'exemplar de **Le lion devenu vieux** que trobam a la biblioteca de Llorenç Villalonga, amb un subratllat altament significatiu de l'autor de **Bearn**.

És innegable la filiació estoica de l'ètica relativista que **Le lion devenu vieux** i **Bearn** traspullen. La filosofia estoica considera que més enllà de la fràgil existència humana, farcida de quimèrics anhels, regna la llei del Destí o de la Natura. L'home no pot modificar res d'aquest ordre superior, tan sols acceptar-lo amb resignada fatalitat. Dins l'estoïcisme la llibertat de l'home ha de realitzar-se sota l'imperi de la Natura. Voler-ne ignorar o modificar les lleis és una absurda il·lusió. Per això el Cardenal de Retz i Tonet de Bearn, talsment dos savis estoics, han après a conèixer les fatals lleis del temps i les han acceptades plenament. Per això hi viuen harmoniosament, sense rebel·lions ni estridències estúpides: amb la superioritat moral que dona conèixer i assumir el Destí de l'home. En conjunció amb aquest fatalisme resignat, els protagonistes de **Le lion devenu vieux** i de **Bearn** mantenen una actitud crítica que—per davall d'aparents conformismes—els fa sentir plenament lliures. Així, parlant del Cardenal de Retz, el narrador es referirà a **«la docilité qu'apportait ce grand esprit aux obligations de son état, ou de l'indépendance qu'il gardait par ailleurs»** (9). I

aquest paràgraf de **Le lion devenu vieux** apareix subratllat per Llorenç Villalonga, que afegeï al marge una observació en castellà: **«Epicteto sentíase libre dentro de su esclavitud»**. La filiació estoica de l'ètica relativista de **Bearn** no és, doncs, gratuïta.

Testimonis d'una crisi

Malgrat les afirmacions d'individualisme, el Cardenal de Retz i Tonet de Bearn recullen dins la seva trajectòria vital els signes de fondes crisis històriques i socials. De l'obra de Llorenç Villalonga s'ha afirmat reiteradament que és la visió d'una classe social en crisi. I fins i tot de tota Mallorca en procés de canvi i trasbalsament. **Bearn** en seria la mostra més reeixida. Tonet de Bearn considera que la crisi no és tan sols la de la pròpia classe social o de l'illa, sinó que és tota la vella cultura occidental—de signe liberal i racionalista—la que es va esmicolant davant una nova època dominada per l'irracionalisme, la massificació i una revolució tecnològica incontrolable que acabarà en un esclat apocalíptic.

El Cardenal de Retz fa també la figura de perdedor, d'home lligat a un passat que s'esvaeix. Ha participat en la darrera i fallida revolta d'una aristocràcia francesa en davallada: la Fronda. Però la desfeta nobiliària no ha fet més que accelerar la implantació de l'absolutisme reial i incrementar el poder del Cardenal Mazarino. La nova època destruirà fins i tot el record dels temps gloriosos del Cardenal de Retz. I ell n'és prou conscient: **«notre tort c'est de croire que les jeunes gens reprendront jamais nos pensées telles que nous les leur abandonnons. Ils se sont fait un monde à leur usage où rien n'est plus à la même place que dans le nôtre. Ils ont tout changé: non pas seulement le présent, mais le passé même. On se retourne et on ne le reconnaît pas»**. (10) En desaparèixer el Cardenal de Retz i Tonet de Bearn ¿no romandrà res de l'època que visqueren i dels éssers que estimaren? Tonet no creu en la supervivència a través de la paternitat i es nega a reconèixer els fills il·legítims. La nova època, les noves generacions són un altre món. Només el testimoni personal de les **Memòries** que redactaran tant el Cardenal de Retz com Tonet de Bearn els permetrà salvar el testimoniatge personal per al futur. «Les **Memòries** recullen, doncs, la part de la immortalitat que li correspon», escriu el narrador Joan Mayol. Només l'art permetrà recobrar, precàriament, el temps irremeiablement perdut.

DAMIA FERRÀ-PONÇ

(5) JEAN SCHLUMBERGER, **Le lion devenu vieux** (Paris, Editions de la Nouvelle Revue Française 1924), sixième, p. 73. És l'edició utilitzada per Llorenç Villalonga i es conserva a la biblioteca de l'escriptor.

(6) *Ibid.*, p. 92.

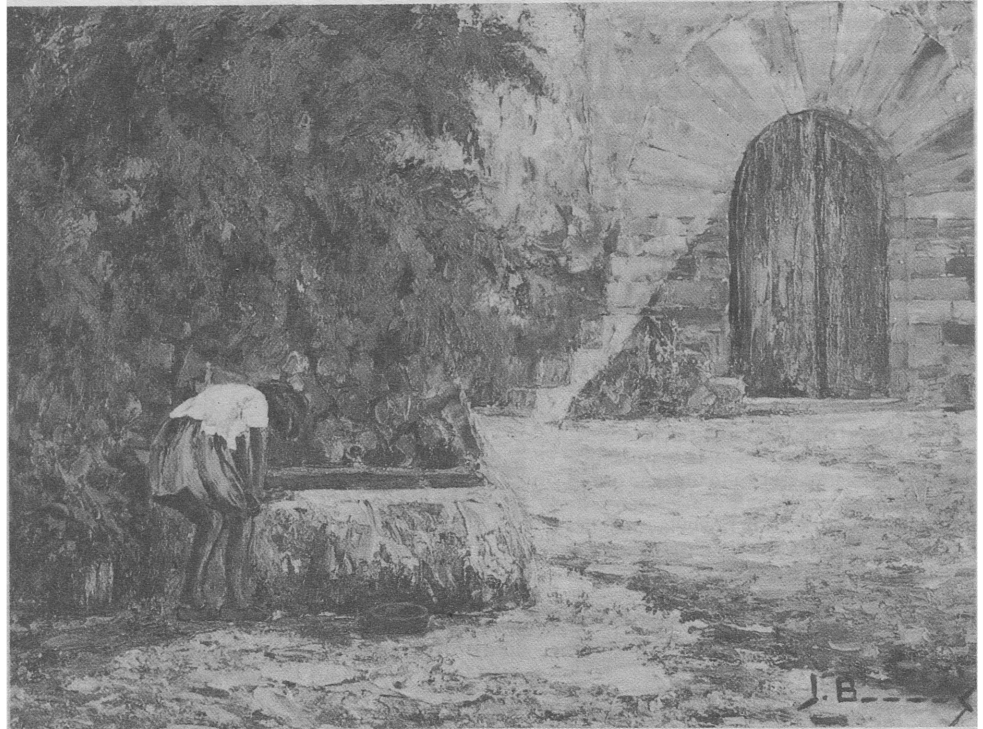
(7) *Ibid.*, p. 60.

(8) *Ibid.*, p. 94.

(9) *Ibid.*, p. 93.

(10) *Ibid.*, p. 146.

L'Obra Cultural de «la Caixa» ret homenatge a Llorenç Villalonga

Clastra d'es Cocons (¿potser Bearn?)
Pintura a l'oli de Joan Borràs.

Per la festa del llibre, LA CAIXA ha publicat un volum molt ben presentat i de molta categoria que recull les quatre novel·les de Llorenç Villalonga entorn del MITE DE BEARN. Són les següents: **Mort de dama**, **Les temptacions**, **La novel·la de Palmira i Bearn**. El volum porta una introducció de Joaquim Molas. Les quatre novel·les foren publicades el 1966.

Aquest volum no està destinat a la venda sinó que es reparteix gratuïtament entre els clients de «LA CAIXA». Aquesta iniciativa és un encert ben positiu per la difusió cultural de les nostres lletres.

Amb motiu de la presentació d'aquest volum, a finals d'abril, al saló d'actes de LA CAIXA intervingueren Damià Ferrà-Ponç, Josep M.ª Llompарт i Josep M.ª Castellet, que parlaren de diferents aspectes de la personalitat i obra de Villalonga, concretament del seu perfil biogràfic, de la significació fonamental de L. Villalonga dins el conjunt de

la literatura catalana i de la projecció d'aquesta obra fora de Mallorca.

En el moment de redactar aquesta informació, i en els mateixos locals de LA CAIXA, a l'Avinguda Alexandre Rosselló, i organitzades per l'OBRA CULTURAL BALEAR es donen les següents conferències: **El personatges femenins a l'obra de Llorenç Villalonga**, per Manuela Adrover; **Llorenç Villalonga entre Grècia i França**, per Carme Bosch, ambdues professores de l'Institut ciutadà «Joan Alcover»; i **Una lectura de mort de dama**, per Alan Yates, professor de la Universitat de Sheffield (Gran Bretanya).

Amb totes aquestes activitats, LA CAIXA DE PENSIONS PER A LA VELLESA I D'ESTALVIS de Catalunya i Balears ha volgut retre homenatge a l'il·lustre escriptor, recentment traspassat a Ciutat de Mallorca, primeríssima figura de les nostres lletres.

La Història de l'Educació i la Cultura als Països Catalans

per Antoni J. Colom i Cañellas

El gran públic possiblement no sap que la investigació històrica de la nostra educació és avui per avui un dels aspectes culturals que més es treballen i que amb més força esdevé davant nosaltres com element aglutinador del fet real, social i històric que representen els Països Catalans.

Poques matèries han assolit en un temps tan escàs un nivell d'investigació i coordinació com el que té la Història de l'Educació als Països Catalans; i amb això no volem fer triomfalismes i menys en el cas en què ens ocupa, perquè de tots es sabut que la Història de l'Educació i l'Educació en si mateixa no s'ha considerat mai com a matèria amb gran prestigi intel·lectual. Nogensmenys la il·lusió, la vocació i les forces d'uns joves inquiets i la capacitat d'unes persones i col·lectius han duit a terme una sèrie de tasques que han anat cristal·litzant en unes trobades o encontres que només en el seu tercer any han assolit una maduresa i un nivell de serietat i rigorisme intel·lectual sorprenent fins a tal punt que a nivell de Països Catalans, i per tant amb verdadera vocació integradora, sia, possiblement, una de les poques matèries o saber universitari que compta en els nostres intrets amb el seu propi congrés científic. Perquè les anomenades JORNADES D'HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ ALS PAÏSOS CATALANS han esdevengut ben aviat en verdadera reunió d'especialistes que tracten d'evidenciar a través del seu treball el fet educatiu i el fet nacional de les nostres terres i aportar, doncs, i en darrer extrem, materials i coneixements al tema de la formació i desenvolupament de la identitat catalana.

L'aventura d'aquestes JORNADES varen començar fa tres anys a Barcelona. L'any 1977 i a Montjuïc es va reunir un grup de gent que feia feina envers el tema històrico-educatiu i que ben prest confirmaren la convocatòria que en aquest sentit havia estat llançada pels integrants del Seminari d'Història de l'Ensenyament, vertaders creadors de la realitat que avui tenim dintre d'aquest àmbit de coneixements i que des de feia uns anys —1975, exactament— treia els seus treballs en els fulls de «Cuadernos de Pedagogia» (1). Fonamentalment varen ésser tres persones prou conegudes pels interessats en aquests temes els qui feren possible aquelles Primeres Jornades. Vull referir-me a En Jaume Carbonell, cap de redacció de «Cuadernos de Pedagogia», a En Pere Solà un dels homes que més ha fet per popularitzar la Història de l'Educació Catalana, i a Jordi Monés, vertader mestre de tots nosaltres. Varen ésser ells i els seus col·laboradors els qui idearen la feta, la portaren a terme i els que d'alguna forma han anat possibilitant la continuïtat de l'experiència.

Aleshores vàrem rebre la seva lletra de convidat essent així que dels del primer moment el Departament de Pedagogia de la Universitat de Palma de Mallorca va ésser present, prenent part activa en els debats, presentant comunicacions i fonamentalment donant-se compte de la transcendència que aquell fet arribaria a tenir. Una prova de la nostra participació i de la importància que la Història Educativa té per nosaltres es veu en el fet que a les tres Jornades celebrades sempre han participat no tan sols professors sinó també alumnes —record ara en Jordi Vallespir, assistent a les Primeres Jornades i Aurèlia Pardo i Blanca Moll, presents a les darreres celebrades a Girona. Per una altra banda el nostre Departament de Pedagogia és l'únic de tot l'Estat Espanyol que té com assignatura obligatòria la Història de l'Educació Catalana. Si a tot això afegim les personalitats dels qui ens varen representar a Barcelona —em referesc a En Biel Janer Manila i a En Bernat Sureda— trobareu el perquè les II Jornades se celebraren a Ciutat de Mallorca. D'un grup d'amics es passà a una concentració de quasi 100 persones i de 11 comunicacions a 28. Comptàrem amb el suport de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'estalvis (2), amb el esforços dels nostres alumnes i en la col·laboració de Joan Tusquets que ençatà les Jornades (3) i de Robert Pring Mill (4) que ens delectà amb la seva lliçó.

De la trobada a Palma va sortir l'encàrrec que assumí el col·lectiu de Girona per veure de dur a terme les III Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans, essent aquest el motiu principal del present recordatori i d'aquests fulls.

Efectivament, del 29 de Novembre al 1 de desembre de 1979 s'han celebrat a Girona les III Jornades històrico-educatives de forma tan brillant i amb tants bons resultats que allò que començà timidament ha esdevingut en sols tres anys en una de les manifestacions més interessants que a nivell de Països Catalans ens ofereix la nostra realitat cultural. Ha estat l'experiència de Girona una bella aventura intel·lectual i humana plena de rigor i germanor que ens possibilitarà un record perdurable. La representació de les Illes va ésser formada p'En Bernat Sureda i En Jordi Vallespir, professors del Departament de Pedagogia de la Facultat de Filosofia i Lletres, les esmentades Blanca Moll i Aurèlia Pardo, alumnes de quart curs de Llicenciatura, p'En Bartomeu Mulet, professor de l'Escola Universitària de Magisteri (tal com es diuen a la nova Llei d'Autonomia Universitària) i col·laborador nostre de fa molts d'anys i per mi mateix.

Els treballs de les Jornades han estat curiosament publicats en un volum de 200 pàgines (5). S'hi recullen 142 comunicacions de les quals sis pertanyen a

autors mallorquins de la nostra universitat són les següents:

— Els orígens de l'ensenyament secundària a Mallorca (Antoni J. Colom i Bernat Sureda)

— La centralització dels estudis de Belles Arts: El cas de Mallorca (1849 - 1900) (Bartomeu Mulet i Trobat)

— L'agricultura com a pretext (Isabel Moll i Blanes)

— Església i Educació a Mallorca (1916 - 1922) (Antoni J. Colom)

— Alexandre Rosselló, la manipulació d'una utopia (Francesc Diaz de Castro).

— La Política Sanitària - Escolar a l'Ajuntament de Ciutat de Mallorca en temps de la Segona República (Biel Janer i Manila) (6).

El dijous, dia 29, Jaume Carbonell, donà la conferència inicial que versà sobre **l'Escola Normal de la Generalitat (1931 - 1939)**. Com la resta de les Jornades es va celebrar al Casal de Cultura, vertader centre cultural gironí de gran incidència popular i ciutadana. El parlament del conferenciant va ésser ple d'interès i demostra una vegada més el domini que té sobre el tema (7). Va eixamplar l'assumpte fins a l'actualitat, analitzant la crítica situació de les actuals Normals i ressaltà el paper de Rosa Sensat com a moviment concienciatador de la formació dels mestres, criticant-lo tot seguit mentre es presentava com a orientador escolàstic i determinant de la Pedagogia Catalana. Prou important va ésser la seva exposició quan incidí en la necessitat d'una comarcalització de les Escoles Normals i que això esdevenia avui per avui en unes de les tasques més urgents de l'ordenació del territori en la seva vessant cultural.

El divendres dia 30 de novembre s'iniciaren oficialment aquestes III JORNADES D'HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ ALS PAÏSOS CATALANS amb la recepció de congressistes i la benvinguda que ens va donar el Dr. Modest Prats, director de l'I.C.E. del Col·legi Universitari de Girona. En el seu parlament va exposar la funció que té la història a la societat actual i per l'home d'avui, i la importància de l'educació, una educació que s'ha de veure com a rebel·lió i per tal que ho sia haurà de plantejar-se com a crítica, científica i catalana. Va finalitzar donant-nos la més cordial benvinguda, citant Eugeni D'Ors: «Girona a la tardor no té res que envejar la Venècia de la primavera». El batle de la Ciutat va refermar les paraules del Sr. Prats, complimentant-nos en nom de l'Ajuntament i del poble gironí. L'acte va concloure amb les paraules d'En Bernat Sureda que com a membre organitzador de les avantpassades Jornades va fer un resum i un balanç de la seva incidència al llarg d'aquest any.

A partir d'aquí iniciarem el treball de debò que va ésser altament positiu per la forma en què s'organitzà el Congrés. En contra de les presentacions de les comunicacions una darrera l'altra, gairebé a l'estil de les sessions plenàries, els participants ens reunirem per interessos històrics per tal de formar grups de treball o seminaris que esdevingueren com a perfectes a l'hora de comunicar experiències, treballs, investigacions, interessos, problemes metodològics... etc. Els mallorquins del segle XIX, exceptuant-me a mi que per raons de la

meva feina actual en aquest temes vaig participar també al Seminari sobre l'Educació al segle XX. Va ésser doncs el divendres un dia ple de treball, intercanvis i experiències que ens va enriquir plenament. A final de la tarda, envoltant les 8 h., vaig haver de complimentar el programa i per tant pronunciar la conferència que aleshores, els organitzadors havien programat. El seu títol va ésser: «L'evolució de l'Educació a Mallorca en els segles XIX i XX» que ens va ocupar quasi una hora i quart i si faig públic aquest detall, és perquè la gent no m'afiqui de bell nou dins aquestes fetes.

El dissabte al matí tinguérem la posada en comú dels diversos grups on es va mostrar clarament la importància i el paper que l'organització del Congrés va tenir per tal de desenvolupar una feina profitosa. A les dotze es visità la Biblioteca Pública de Girona i l'Arxiu Històric de la Ciutat, centres, tots dos, plens d'interès per l'estudi de la història educativa catalana.

A la tarda vàrem tenir una sessió prou interessant dedicada a les experiències pedagògiques viscudes per gent que a un temps foren veritables protagonistes de la reforma educativa. Recordem ara per la seva vinculació a Mallorca durant la República i Guerra Civil D. Lluís M.ª Mestres, inspector de primera ensenyança que ens va aportar coneixements i inquietuds. Després a les sis, ens reunirem tots els congressistes per veure d'enllestir les conclusions d'aquestes III Jornades. Potser les més significatives a nivell general i que per tant tenen un interès més ample per als que de principi no són especialistes són les següents:

— Necessitat de coordinar les tasques adreçades pels diversos equips d'investigadors o col·lectius.

— Necessitat de desenvolupar una Història amb suport interdisciplinari pluridimensional.

— Donar importància a l'entrevista i a la investigació de fets i experiències educatives viscudes pels seus propis protagonistes.

— Creació d'un butlletí bibliogràfic que integrés notícies, adreces d'investigadors, temes que s'investiguen a l'actualitat, recopilacions bibliogràfiques... etc., amb una periodicitat semestral i que suposaria aleshores un element de suport, coordinació i coneixença entre tots els interessats.

— Instituir una comissió formada per un o dos representants del Seminari d'Història de l'Ensenyament, de la Universitat Central de Barcelona i de la Universitat de Palma de Mallorca, per veure de dur a terme els treballs esmentats i aglutinar altres nivells d'actuació amb l'afany de desenvolupar i donar a conèixer el camp de la Història de l'Educació als Països Catalans.

— Per últim i després d'una votació que determinà entre Lleida i Tarragona on es farien les pròximes Jornades, l'assemblea va instituir i encomanar al grup de Tarragona que fossin ells els qui organitzassin per l'any 1980 les IV Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans.

Les Jornades gironines acabaren amb la conferència realment magistral i valuosa d'En Maurits de Vroede, professor de la Universitat Catòlica flamenca de Lovaina que tractà amb profunditat i co-

neixença un tema tan interessant per a tots nosaltres com el «Els Corrents actuals a Europa en Història de l'Educació».

A les nou de la nit del dissabte dia 1 de desembre acabaren a la Casa de Cultura Bisbe Lorenzana de la Plaça de l'Hospital de Girona aquestes III Jornades que varen ésser a més de profitoses, les Jornades de consolidació de tot un moviment dinàmic, viu i de qualitat que troba en la investigació històrico-educativa un mitjà per aprofundir en la idea de la unitat cultural dels Països Catalans.

Fullejar el tom publicat a Girona amb motiu de la trobada que esmentam implica incidir sobre la situació investigacional de la Història de l'Educació en els nostres indrets: 42 treballs signats per 54 autors que per èpoques històriques corresponen a:

— Metodologia Històrica i fonts documentals, 6 treballs.

— Època medieval i moderna, 8 treballs.

— Segle XIX, 12 treballs.

— Segle XX, 16 treballs (sis d'ells dedicats a l'època republicana).

Tenim, doncs, un interès investigador accentuat sobre el segle XIX i XX, que ha servit de base estimuladora a quasi un 67% dels treballs d'aquest any. Respecte a l'any passat i per tant respecte als treballs presentats (8) a les II Jornades que varen tenir lloc a Ciutat de Mallorca, ens trobam amb un intent més definit d'estudiar l'època medieval i moderna (a Palma només es presentaren 3 treballs dedicats al segle XVIII) així com un interès per desenvolupar aspectes metodològics (a Palma sols un treball incidia sobre aquest tema):

	PALMA	GIRONA
Treballs segles XV - XVIII	3	8
Treballs segle XIX	8	12
Treballs segle XX	14	16
Treballs sobre metodologia i fonts	1	6
Treballs de caire general (segle XV-XX)	1	—

Podem concloure afirmant que si la cosa continua amb el mateix sentit els propers anys, estam iniciant una etapa de generalització temàtica dins la investigació històrico-educativa necessària a tota llum i que per tant es comença a esbucar el monolitisme dels investigadors sobre el segle XIX i XX. Malgrat aquesta afirmació una de les conclusions a què també s'arribà a Girona va ésser la necessitat de treballar sobre el segle XIX en el Principat, amb la qual

cosa l'any vinent per ventura frenarà aquest intent d'ampliar els temes de la investigació. En canvi crec que es pot assegurar la continuïtat per l'interès en els treballs de metodologia. El temps ho dirà.

Pel que respecta als autors vérem que es dona un predomini «natural» de gent que treballa a centres de Barcelona i per una altra banda es denota la importància que assumeix en aquest sentit Tarra-

gona (si bé explicable perquè molts dels seus treballs vénen signats per equips nombrosos). Girona i les illes esdevenen a un bon nivell i manca, per raons prou conegudes de tipus social i polític, una representació brillant del País Valencià. En resum i tot tenint en compte que hi ha autors que signen diversos treballs i que altres comunicacions vénen signades per equips nombrosos de persones, les Jornades de Girona, presenten amb aquest sentit la següent estructura:

ORIGEN DELS AUTORS	TREBALLS DE METODOLOGIA	EPOCA MEDIEVAL I MODERNA	SEGLE XIX	SEGLE XX
Alacant				1
València	1	1		1
TOTAL PAÍS VALENCIÀ: 4				
Barcelona	1	1	3	1
Universitat Central	1	1	2	2
Universitat Autònoma	2			
TOTAL BARCELONA: 14				
Tarragona		3	1	15
Girona	1	1	2	4
Illes			4	3
No consta		1	1	2

Per últim, tot analitzant la temàtica que s'estudia en els treballs presentats, tenim la següent taula:

ESTUDIS SOBRE	EPOCA MITJANA I MODERNA	SEGLE XIX	SEGLE XX	TOTAL
Institucions	2	1	2	5
L'educació a una època determinada	2	3	3	8
Autors o figures pedagògiques	1	3	2	6
Corrent o moviment educatiu o didàctic	1	3	4	8
Ensenyament de la Ciència o de la Tècnica	1	1		2
Política Sanitàrio-escolar			1	1
Revistes Pedagògiques			2	2
Construccions Escolars			1	1
Mestres			1	1
Oposicions		1		1
Llibres Pedagògics	1			1

De les dades esmentades arribam a la conclusió que realment tal com afirma Pere Solà (9) es dona una revitalització dels nous enfocaments històrico-educatius dins el nostre camp de treball. Sols 5 comunicacions fan referència a Institucions i només 6 autors o figures pedagògiques que eren aleshores els estudis-base de la tradicional forma d'historiar l'educació, i inclús dins aquests tipus de treballs es nota una renovació socials. Per altra banda cal destacar aquest mateix fet com a fenomen generalitzat; prova d'això és que 16 treballs pretenen arrelar el fet educatiu dins el seu context socio-econòmic i ideològic. (Faig referència expressa a les comunicacions enquadrades dins l'apartat «L'Educació a una època determinada» i «Corrent o moviment educatiu-didàctic» de la taula anteriorment presentada). A tot això es pot afegir l'inici d'investigacions sobre temes o elements gairebé aprofitats fins ara i que tenen gran importància per al tipus d'història que volem fer (Ensenyament científic, polítiques escolars, revistes pedagògiques... etc.).

Crec per tant que darrera d'aquesta simple anàlisi es troba immanent el fet que la Història de l'Educació almenys a casa nostra ha evolucionat més en aquests tres darrers anys que en la resta de temps, anterior al fet de les Jornades. S'ha de tenir en compte que les JORNDES D'HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ ALS PAÏSOS CATALANS han possibilitat entre altres coses i sols en tres anys la creació de col·lectius i grups de treball afectes a la investigació històrico-educativa i la publicació de 83 treballs; resultat d'altres tantes investigacions de primera mà. I sols faig referència al nombre de treballs publicats i presentats a través de les Jornades (10) sense tenir en compte, evidentment, la dinàmica de publicacions que sobre el tema es possibilita altres indrets. I dins aquesta situació, única a l'Estat Espanyol, Girona i les seves Jornades han jugat un paper essencial per tam com —vistes les taules presentades— s'ha evidenciat una maduresa tal i una capacitat de organització que fa pensar que l'aventura iniciada timidament fa només tres anys està vertaderament assolint un paper propulsor de la nostra cultura i de la nostra realitat a un nivell que, com deia al principi d'a-

quests fulls, pocs elements o aspectes culturals dels Països Catalans poden plantetjar.

A Mallorca, la investigació històrico-educativa, dins la humilitat de les nostres possibilitats està assolint almenys en qualitat un paper apreciable. La gran dificultat que trobam és la manca de gent que es dedica a aquests temes i fa per tant molt lent el coneixement del nostre passat pedagògic. La Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Palma de Mallorca a través del Departament de Pedagogia i també del professorat dels Departaments d'Història Moderna i Contemporània i de Literatura Espanyola emergeix, juntament amb certs professors de la Normal, com l'únic grup de gent —no més de set o vuit persones— que de forma més o menys sistemàtica desenvolupen els seus esforços envers la Història de l'Educació. Malgrat aquesta situació i tot seguint l'opinió de Pere Solà: «Hi ha un tercer punt o línia de ruptura que s'ha posat de manifest a les Jornades i que ja està donant fruits madurs. Em refereixo als treballs històrico-educatius dels estudiosos mallorquins, en especial aquests que fan referència al segle de les Illes a l'Illa i als inicis dels planteigs escolars burgesos (i la consegüent decadència de les formes d'instrucció tradicionals i-o elitistes del XVIII)» (11). Crec sincerament que Pere Solà, home apassionat per la Història de l'Educació, vol amb les seves paraules apassionar-nos i per ventura no sap que, des de fa anys, els il·lencs quan volen fer Història de l'Educació feim de les seves obres i de les dels seus companys del Seminari d'Història de l'Ensenyament el nostre mirall. Gràcies amics, Pere, Jaume, Jordi, Salomó, Josep, tots els altres. L'experiència de germanor viscuda a Girona i a l'Empordà, la durem en nosaltres durant molt de temps. Possiblement el resum d'aquests dies de convivència es trobi a la pau i unió que vàrem sentir a Santa Martí d'Empúries davant la mar blava i verda, envoltats de pins i aucells, i a on vàrem aprendre a estimar-nos un poc més i a estimar aquesta meravellosa, nostra, terra.

ANTONI J. COLOM

Ciutat de Mallorca
Desembre 1979

(1) Seminari d'Història de l'Ensenyament: **Escuela Publica-Privada. Anàlisi Històric (1808 - 1936)** en Cuadernos de Pedagogia, n.º 9 - Barcelona, Septiembre 1975, Págs. 2 a 23.

(2) El suport de la Caixa va fer possible la publicació dels treballs presentats. Vegi's: Departament de Pedagogia: **II Jornades d'Història de l'Educació en els Països Catalans. Comunicacions.** Ciutat de Mallorca, Novembre 1978, pág. 156.

(3) Joan Tusquets dictà la lliçó inaugural d'aquestes II Jornades dutes a terme a Ciutat de Mallorca. Vegi's: J. Tusquets: **El 1901. Data Crucial de la Pedagogia Catalana**, Revista **Lluc**, n.º 684, Ciutat de Mallorca, Juny 1979.

(4) Robert Pring-Mill, catedràtic del Saint Catherine College de la Universitat d'Oxford va esser convidat pel Departament de Pedagogia de la nostra Facultat de Filosofia i Lletres per tal de que clausuràs les II Jornades que vàrem organitzar. Vegi's: R. Pring-Mill, **La Doctrina Pueril. Conreu i Transmissió d'una Cultura.** Revista **Lluc**, novembre-desembre de 1978, n.º 682, Ciutat de Mallorca.

(5) Faig referència a **III Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans**. Girona, Novembre 1979 - 200 pàgs. Els interessats poden demanar exemplars a: Institut de Ciències de l'Educació, Universitat Autònoma, Delegació de Girona, Plaça Sant Domènec. Girona.

(6) Vegeu d'ibidem: Pel treball de N'Antoni J. Colom i Bernat Sureda, les pàgs. 79 a 84; pel d'en Bartomeu Mulet i Trobat, pàgs. 93 a 96; Isabel Moll i Blanes, pàgs. 101 a 104; Antoni J. Colom, pàgs. 137 a 142; Francesc Diaz de Castro, Pàgs 161 a 166 i Biel Janer Manila, Pàgs. 189 a 190.

(7) Vegins: J. Carbonell: **l'Escola Normal de la Generalitat (1931 - 1939)** Edic. 62, Barcelona 1977, 351 pàgs.

(8) Vegeu: **II Jornades d'Història de l'Educació en els Països Catalans** ibidem, (a nota 2).

(9) Vegeu la comunicació de Pere Solà: **Nota sobre l'estat present de la recerca històrico-educativa als Països Catalans**, presentada a les III Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans, celebrades a Girona. Pàgs. 23 a 28 de la publicació de dites Jornades.

(10) La publicació de les Primeres Jornades recull 11 treballs; a les Segones es publicaren 28 a més de les conferències d'en Joan Tusquets i Robert Pring-Mill ja esmentades. A Girona, tal com s'ha dit el nombre de comunicacions arriba a 42.

(11) Vegeu de bell nou el treball citat a la nota 9 de Pere Solà. Exactament la pàg. 24.

25 de Maig a Esporles

III Trobada de Corals Infantils de Mallorca

L'OBRA INFANTIL DE «LA CAIXA» patrocina el tercer encontre de Corals infantils de Mallorca que, seguint les petjades de les que els anys anteriors se celebraren a Sant Jordi i a Felanitx, enguany el proper 25 de maig s'aplegarà a Esporles.

Ha promogut aquesta trobada d'enguany l'Associació de pares del Col·legi Nacional d'Esporles, qui es posà en contacte amb els directores de corals infantils mallorquines per tal d'assolir per a la seva vila la seu d'aquest encontre, sempre tan interessant pe fer anar endavant la formació musical dels nostres nins.

El secretari d'aquesta associació, Vicenç Calafell Mestre, ens ha donat tota casta d'informacions sobre el que serà, sens subte, una diada ben significativa per Esporles.

Participaran en aquesta trobada 9 corals de Ciutat (Sant Jordi, Sagrat Cor, Busquerets, Manjón, Mata de Jonc, Son Espanyolet, Aucells, Jafuda Cresques i La Salle); 4 d'Inca (S. Vicenç de Paül, Llevant, Ponent, Rossinyol); els altres són de Felanitx, Esporles, Sineu, Capdepera, Artà, Montuïri, Bunyola, Sant Joan i Deià.

Es reuniran, doncs, 22 corals amb 970 nins cantors.

El programa és aquest: a les 10, concentració i benvinguda al passeig d'Esporles, degudament engalanat. La banda municipal ja donarà el to musical. Hi haurà berenar i refresc per als al·lots.

Després hi haurà cerca-vila, jocs variats, assaig general, primer dels més petits i després dels més grans.

La II Trobada de l'any passat a Felanitx

El dinar serà a Sa Granja on els nins podran presenciar uns balls mallorquins de bot i es podran entretenir amb jocs diversos.

A les quatre del capvespre, hi haurà la concentració al passeig per anar cap a l'església parroquial, on els nins fins a 12 anys (uns 400) interpretaran 7 cançons populars, que seran escenificades per un grup de l'Escola Normal de Ciutat. Dirigirà aquesta primera part na Marisa Roca. Llavors cantaran els més grans, fins a 15 anys, que seran dirigits en cada una de les peces per un director distint. Hi haurà també participació de la Rondalla esporlerenca i la Coral i ball de la Filadora de la mateixa vila.

Finalment, l'Associació esmentada de pares té preparat un record molt simpàtic per cadascun dels nins participants: una placa de ceràmica.

La «deixa» del «Magnífich Pere Joan Bosch», senyor de Son Grua, i les desavinences entre la parròquia i el convent de dominics de Pollença (s. XVII i XVIII)

per Francesc Serra de Gayeta

SON GRUA: UN NOM DE LLEGENDA

En aquesta mateixa revista (n.º 611, de febrer de 1972) vaig publicar un article sobre «La llegenda de Son Grua, etc...» en què intentava documentar el que hi pogués haver de fantasia o bé d'autenticitat en la coneguda contarella pollencina, arribant a la conclusió que de totes les maneres, antigament una gran conflictivitat havia planat sobre aquella esplèndida possessió de la Vall d'en March, record que es manté viu encara, en l'ambient popular i en les restes de les enderrocades «cases velles», prop del magnífic casal actual (1).

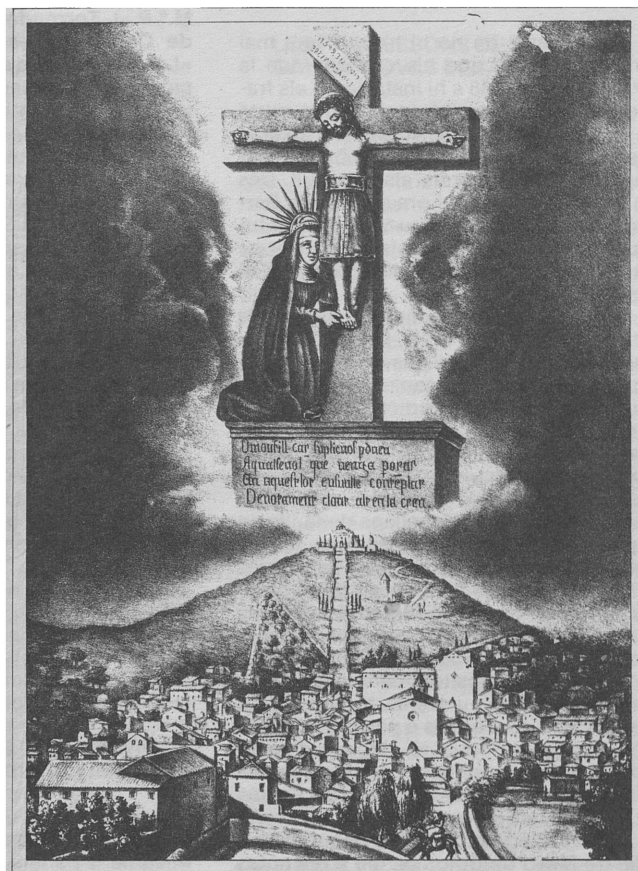
Com a continuació d'aquell article, intentarem primer justificar el perquè de tornar sobre el nom de «Son Grua». Es que aquell lloc ens ha de servir d'escenari de fons i remot, com a punt de partida del relat d'altres conflictivitats de què avui parlarem, mancades del dramatisme de les d'aquella llegenda, però que al lector del temps que vivim semblaran quasi tan sorprenents i llunyanes com aquelles, encara que no les protagonitzin ara amistançaments pecaminosos, infants innocents cremats en forns de calç, aparicions del dimoni, ni exhalin olor de sofre.

Així, doncs, salvant les distàncies quant a segles, dramatisme o fantasia, centrem-nos en aquell lloc, i ja en una continuïtat perfectament històrica, en un atrevit enllaç de tenebres i realitat:

Entre el darrer propietari de Son Grua que dugué aquest llinatge, Bartomeu Grua i March, i que morí bandejat (vegeu el meu citat article), i el més modern comprador d'aquella finca, Don Lluís Ballester i Zafra, antecessor dels actuals propietaris Villalonga-Aguirre, n'hi hagué un altre que la posseí durant vint-i-tres anys del segle dasset, i que amb el seu testament motivà una altra eixida de litigis i abandonó d'aquella bella propietat; ens referim al «Magnífich Pere Joan Bosch, Ciutadà Militar», que la comprà per la Cúria el 8 d'agost de 1631, quan ja havia estat, precisament i també, objecte

(1) Francesc Serra de Gayeta: «La llegenda de Son Grua, la Vall d'En March i el Calvari de Pollença» «Lluc» - Núm. 611 - Febrer 1972.

Estampa antiga de
«La Mare de Déu al
peu de la Creu».
En primer terme a
l'esquerra, el
convent dominic; de
front, la parròquia; i
darrera el Col·legi
dels jesuïtes.
Al fons, el Calvari.

de discussió des de 1576, en què s'havia donat per mort l'hereu d'aquell temps, Jaume Grua, absent i sense noves d'ell (2).

En un catastre de mitjan segle dasset figura estimada Son Grua en 13.000 lliures (encara que quan es vené bastant més tard se'n donàs molt més) i al terme de Pollença sols n'hi estimaven de més altes, Son March i Can Serra, ambdues a la famosa Vall. El «Magnífich Pere Bosch» visqué aquell temps a Pollença. Aquí morí la seva primera muller Caterina

(2) Aquests Bosch no tenien res a veure amb els Bosch primitius propietaris de Can Bosch, dels que descendeixen els Oller i Bosch, ni amb els Bosch que seguiren en els Vila.

Mesquida i Joan a 1637, i aquí morí també ell, ja casat en segones núpcies amb la Senyora Honòfria Santandreu, essent enterrat en el Convent de N.ª S.ª del Roser el 4 d'octubre de 1654, segons les ordres en el seu testament de cinc de maig de 1652, davant el notari Joan Ferrer, i d'acord amb dit testament, resultà hereva seva, amb el vicle d'armes de Bosch (morta aquella segona muller Santandreu) sa neboda la Sra. Joana Ana Mesquida i Morrelles, i per no haver tengut infants aquesta, molts anys després, quan també morí, es complí la darrera voluntat del testador, que textualment deia: «Si dita senyora Joana Ana morra quant que quant sens infants illegítims y naturals, substitueich en aquella i a hereva universal institueich y fas

la mia ànima y per ella a Nostre Senyor Deu Jesuschrist, volent que de la mia heretat, sen fassen dir tantes Obres Pies com bastarà... les quals Obres Pies vull y man se celebren y distribuesquen dins la vila de Pollença y aquelles vull servesquen en sufragi de la mia ànima, de mon pare, de ma mare y de les dites mes primera y segona mulier...» (Aquesta classe d'heretatges es donava sovint en altres temps, i encara avui en coneixem) (3).

GELOSIES ENTRE ELS CAPELLANS I FRARES DEL CONVENT JA DES DEL SEGLE XVII I XVII

A Pollença, on no hi havia hagut mai més sacerdots que els capellans de la Parròquia, a 1588 s'hi instal·laren els frares dominics, que després d'una curta estada a l'oratori del Roser Vell, aixecaren l'actual Convent de N.^a S.^a del Roser en terrenys comprats als Desbrull. Des d'aquell moment els preveres de la Parròquia veren en els nou vinguts uns futurs competidors i intentaren oposar-se a la seva definitiva instal·lació en tot el que pogueren (4).

Un dels problemes més difícils era els del enterraments amb la seva corrua acostumada de «deixes» per sufragis, que s'anotaven curosament per uns i altres als seus registres d'òbits, en què intervenien. Per poc que l'estudiós examini aquells llibres, es dona compte de com cada comunitat tengué ben aviat una determinada «clientela» que escosacerdots que els capellans de la llija en una o altra de les dues esglésies les seves sepultures i hi distribuïa les Obres Pies segons les simpaties. Ja el bisbe Vich i Manrique a 1578, tement pel que pogués venir, havia donat unes «ordinacions» ben significatives (5).

Però, per curiositat i demostració de com es «manipulaven» els corresponents cercles d'amics o partidaris, transcriurem a continuació algunes d'aquelles anotacions d'òbits com textualment figuren als Llibres Parroquials o del Convent dels dominics:

«A 10 d'agost de 1630, Miquel Cifre, fill de Martí de Colonya, diu a les notes de les seves «deixes»: I per quant li es vengut en notícia que los pares del Convent ab una missa que diuen, val per moltes, vol dit testador, que no sia d'aquesta manera, sino que «realiter et de facto» se diguen 50 mises».

A 22 de març de 1628, Joana Cerdà, viuda d'Antoni Cànaves, deixa 50 mises a la Parròquia i 50 al Roser «a rahó de dos sous per cada missa, i si los capellans no volen dir aquelles a dita rahó de dos sous, que les diguen els frares...» (b).

En semblant sentit disposaren: «Rafel Cerdà, fadrí, fill d'Antoni de Vàlg ente-

rrat 22 de març de 1628», «Pere Terrassa, major, enterrat a 20 de febrer de 1633», «Pere Terrasa, fadrí, que ho fou a 23 de març del mateix any» i «Jaume Cifre de Colonya a 11» (c).

Malgrat les ordres del bisbe Vich i Manrique, que eren taxatives sobre aquest assumpte, foren enterrades al Convent sense col·laboració dels capellans, nombroses persones, fent-ho constar els frares amb notes com: «Per los frares a soles per no voler venir los capellans, Joana Perelló i Capdebou a 11 de janer 1619»; «Per los frares a soles per haver cridat los capellans i no volgueren venir i els protestarem per M.^o P. J. Torrandell, notari, Bernat Cifre de Ca l'Hereu, a 23 d'octubre 1627»; «Los religiosos a soles sense contradicció de los capellans, Catalina Genestar y Llobera Valenti, a 5 Janer de 1628) (d) (6).

Ab la particularitat interessant que així com els frares es limiten a anotar quant a l'enterrament de 5 de gener de 1628 de Catalina Genestar y Llobera Valenti, que fou «sense contradicció de los capellans», al Llibre d'Òbits de la Parròquia corresponent, s'amplia la cosa així: «Als 7 de gener de 1628, fonch DESENTERRADA la dona Catalina Genestara, viuda, dita la llevadora, la qual havien enterrada en lo Monestir del Roser sots als 5 dits, i per haverlasen portada les frares a SOLES sens cridar ni avisar lo Prior y capellans, manà lo Sr. Vicari General Dionis Monserrat... FOS DESENTERRAT LO COS i aportat en sa casa i après depositat en fossar de dita Parròquia, com en efecte se feu dit dia y any». (7)

No cal dir que no hem trobat cap anotació posterior d'enterraments al Convent «a soles» per als frares i sense els capellans. Aquell DESENTERRAMENT degué ésser exemplar i se'n degué parlar a la vila per molt de temps.

PROBLEMES ECONÒMICS DELS CAPELLANS DE LA PARRÒQUIA

Per altra part, els capellans de la Parròquia no ho passaven molt bé econòmicament parlant, a principis del 1700. La clerecia parroquial es dividia en beneficiats i acollits. Els primers fruïen d'un benefici fundat a perpetuïtat a favor de determinat sacerdot que pogués demostrar certs drets de parentiu respecte al fundador, o certes de les condicions per ell exigides. El benefici era vitalici. Els acollits eren els qui no fruïen de cap benefici, i que sols entraven en el repart de la distribució de l'import dels sufragis fundats o «a venir», o «adventi-

(6) Les anotacions sota els apartats (a) (b) i (c) figuren als Llibres de Òbits de la Parròquia que es guarden a l'Arxiu Diocesà de Mallorca, Secció de Pollença.

Les de l'apartat (d) al «Llibre de obligacions perpètuas del Convent de N.^a S.^a del Roser de Pollença» que es troba a l'Arxiu del Regne de Mallorca, Secció Convents, Signatura 312.

(7) «Llibre d'Òbits de la Parròquia» corresponent a aquella data. Arxiu Diocesà ciutat.

cis». Per altra part tots els sacerdots naturals de Pollença tenien dret a ésser «acollits» per la Parròquia, i sols per dit naixement, a entrar en aquell repartiment econòmic, després d'haver estat examinats de confessar. Això feia que així com augmentava el nombre d'acollits, o minvava el problemàtic import dels sufragis a repartir, es presentassen problemes, com el de què es parlava a la reunió de la Comunitat de Preveres del 21 d'abril de 1702:

«No ignoren Vs. Ms. la gran probresa en que es troba esta Comunitat... per haverse acabat molts de censos... que fa molts d'anys no se dona un sou de distribució per les misses fundades y per quiscun any no excedeixen de vuitanta, y les advertencies son molt poques, y fent lo còmputo, lo que guanya un sacerdot continuo no passa de quaranta lliures... per consequent haurem de treballar, o, mendicar per viure, cosa que contradiu a lo estat Sagrat Sacerdotal...» (8).

Entre beneficiats i acollits, en aquell moment a la Parròquia hi havia 23 sacerdots.

Una lliura tenia vint sous, i un sou, dotze diners. Un jornal de mestre picapedres valia quatre sous i el de manobre, dos, segons pagaments de l'Obra de la nova Església a 1729. Per allà el 1650, la quartera de blat valia setze sous.

LA «DEIXA» DEL SENYOR DE SON GRUA MOLT OPORTUNA.

Així les coses, no fou fins a 9 de gener de 1707, quan passats ja cinquanta i tres anys de la mort del «Magnífic Pere Joan Bosch», que la Comunitat Sacerdotal de la Parròquia s'assabentà que definitivament havia entrat hereva de l'administració de la seva quantiosa hisenda. Rellegant els llibres de Determinacions d'aquell Comú, es comprova com no es perdé el temps: Aquell mateix dia s'acordà: «que fossen emviats dos Rds. Preveres a la Ciutat per efecte de veure dita materia y foren elegits el Rd. Sr. Jaume Rull Pre. y Vice Prior y el Rd. Sr. Gabriel Melià, Pre. y Beneficiat, donantlos suficient poder de porer gastar per dit efecte tant per treure qualsevols papers y actes, decrets y tot lo que sia necessari». I a 18 de gener de 1707: «Que dits elegits anaren a Ciutat a fi de veure la hazienda del Mch: Pere Joan Bosch per ser morta la Sra. sa neboda, que possehia la sua hazienda, y trobat el testament y vist per dos Drs. en Drets, el Molt Ille. Sr. Vicari General despatxà Decret elegint marmessors y distribuïdors de dita Obra Pia al Rd. Jaume Rull Pre. y lo Rd. Gabriel Melià Pre. y Beneficiat... y com se ofereixen moltes diligencies en dita materia... fonch resolt que anàs en Ciutat el Rd. Gabriel Melià donant-li ple poder de fer lo necessari i acàs haja menester diners per decrets y qualsevol altres escriptures, sempre que se paguin de la mateixa he-

(8) «Llibre de Determinacions del Rd. Comú - 1687% 1722 - Arxiu Diocesà citat. Signatura 289. Fol. 65.

(3) Notari Joan Ferrer. Arxiu del Regne de Mallorca. P.F. 875 - 5543.

(4) Mateu Rotger. «Historia de Pollensa». Tom. 2

(5) Mateu Rotger. «Historia de Pollensa». Tom. 2

retat, pugua gastar de nom del Rd. Comú y en cas sia necessari obligar dit Comú en tots gastos y fianza... y per ajuda de costa de tenir casa y altres gastos, se li donin vint lliures quiscun any y presència com si sempre estigués dins la Parròquia, donant-li tots els torns de misses fundades y adventícies (9).

NO FALTAREN MALDECAPS: ALTRE CONTENCIÓS PARRÒQUIA-CONVENT DEL ROSER

Un fet tan important com la «deixa» Bosch no podia assimilar-se tan fàcilment per l'Església pollencina sense l'aparició de nou de la mai adormida rivalitat Frares-Capellans, sobretot en tractar-se d'enterraments i deixes. Segons es desprèn de certes anotacions del «Llibre de Memòries de la Casa de Rull» (que es troba actualment a la Sucursal de la Caixa d'Estalvis de les Balears) «Sa Nostra» de Pollença) i probablement escrites pel mateix Rd. Jaume Rull que fou, com hem vist, marmessor d'aquella «deixa», i que era membre destacat d'aquella casa i germà major del que arribà a ésser Bisbe de Malta, Bartomeu Rull i Cànaves:

«Els pares del Convent de Sant Domingo d'aquesta vila mogueren plet amb la pretenció de que els bens (del difunt Pere Joan Bosch) els perteneixien per tenir en el Convent enterrat el seu cos y no a la Parròquia, per no haver senyalat dit Bosch, on s'havien de celebrar els sufragis (10).

A això responia amb gran decisió el Comú de Preveres a 4 d'abril de 1708: **«El Rd. Jaume Rull envia copia al Rd. Comú de lo que el Dr. González (segurament algun procurador o advocat) ha fet per rahó de lo de Son Grua, y se acorda seguir endavant y gastar lo necessari» (11).**

A la fi hi hagué compostura, segons llegim al citat «Llibre de Memòries Rull» a base de vendre tots els béns i que el seu producte net es repartís entre dit Convent i la Parròquia: **«Al Convent la tercera part i les dues terceres parts a la Parròquia».** I al «Llibre de Determinacions» a primer d'octubre de 1710: **«Per firmar tot lo necessari sobre lo ajust de Son Grua y demés de la causa de Son Grua y heretat del Mach. Pere Joan Bosch, que se corre causa en profit de les ànimes... se nombren els Rds. Gabriel Melià y Jaume Rull Pres» (12).**

REPARTIMENT I DESTÍ DE LA «DEIXA»

Es vengué «Son Grua» al Capità Ballester i Zafrael 24 de març 1711 per la

(9) «Llibre de Determinacions del Rd. Comú - 1687%, 1722 - Arxiu Diocesà citat. Signatura 289. Fol. 84 y 85.

(10) «Llibre de Memòries de la Casa de Rull».

(11) «Llibre de Determinacions» - 1687-1722 citat. Fol. 94. Arxiu Diocesà citat.

(12) «Llibre de Determinacions» - 1687-1722 citat. Fol. 105. Arxiu Diocesà citat.

quantitat de 23.010 lliures (per fer-se càrrec del que representava aquella quantitat, basti dir que es calcula que la construcció de la nova i actual Església, que durà més de cent anys, no arribà a les vint mil lliures de despeses de jornals).

Les cases dites la posada, a l'Honor Joan Joaquim Martorell Gallardo per 600; tamb 206 bèsties de llana i 2 merdants per 159, a raó de 15 sous i els merdants a 5 lliures. Es cobrà del conductor de Son Grua 104 lliures, etc. Tot lo cobrat, restant certs deutes antics, entre ells 1.200 lliures per sufragis ja celebrats i 1.225 més per administradors, advocats, etc. donaren un líquid del que es repartiren 3.825 lliures al Convent i a la Parròquia prop de vuit mil (13).

L'import íntegre d'aquestes quantitats fou col·locat en compra de censals, (el que ara seria en valors o hipoteques) i del producte que donarien es fundaren els següents sufragis:

A la Parròquia: **«300 misses baixes los diumenges a migdia i els dies ordinaris a les onze, a so de campana, a cinc sous cada una; 340 vespres a 16 sous; 2 Festes solemnes amb completes; 8 Oficis solemnes amb capes i orga; 1 Ofici conventual l'aniversari de la mort del dador, al Convent, davant la seva sepultura, amb col·laboració dels frares; 3 Maitines i 6 Laudés; i DUES PROCESSIONS: UNA LO DIVENDRES SANT PORTANT LO SANT CHRIST MORT A ENTERRAR AL CONVENT, I L'ALTRA EL DIA DE PASQUA AL MATTI ANANT A CERCAR A CHRIST RESUCITAT AL CONVENT I PORTAR-LO A LA PARRÒQUIA (14).**

I segons l'acta de constitució de dites processons, aquestes s'havien de celebrar **«TAL I COM SE FAN ENTRE LA CATEDRAL I EL CONVENT DE SANT DOMINGO DE LA CIUTAT» (15).**

(13) Segons liquidació que figura al repetit «Llibre de Memòries Rull».

(14) Arxiu Diocesà de Mallorca, Secció antiga de Pollença, Signatura III. 142-38.

Segons l'acta de constitució de dits sufragis, aquestes processons s'havien de celebrar «ad instar» (tal i com) se feien a Ciutat, entre la Catedral i el Convent de Sant Domingo.

(15) Notari Andreu Josep Serra. Arxiu del Regne de Mallorca. P. Signatura 178. Fols. 272-273.

El «Davallament» del Divendres Sant es feia a la Seu i la processó de «l'Enterro» anava fins al pròxim Convent de Sant Domingo. La de l'«Encuentro» del mati de Pasqua sortia de dit Convent cap a la Seu, i a la plaça davant el portal major, es trobava amb la Mare de Déu, que n'havia sortit. La paraula «Encuentro» amb què tradicionalment es denomina aquesta processó, demostra que el seu origen fou ja en una època en que la moda del castellà començava a imposar-se, segons diu el Rd. Gabriel Llompert a «Procesión del Encuentro», «Revista de Dialectología de Tradiciones Populares» To. XXIII, 1967. Cuadernos 1.º y 2.º.

Aquestes processons entre la Seu i el Convent de St. Domingo foren fundades pel bisbe Fr. Simó Bauçà, mallorquí i dominic, a 1621. I es suprimiren a 1750 degut a la sorollosa oposició dels dominics al culte al beat Ramon Llull, que estava molt arrelat a Mallorca. Oposició que els feu molt impopulars entre el poble, que vivia molt íntensament aquella discussió.

Naturalment, tots aquets sufragis se celebraven aplicant-hi la renda d'aquella part de capital que havia correspost a la Parròquia (les dues terceres parts) i que pujava cada any a 356 lliures, 10 sous i 10 diners.

Quant al Convent, no hem trobat als seus llibres anotacions de xifres, però sí, de sufragis de l'Obra Pia de Bosch: **«Una missa cada dia de l'any; 2 misses cada mes; 2 Festes al mes del Roser; 1 altra al Nom de Jesus; i Ofici conventual a l'aniversari de l'òbit del repetit fundador; 9 Matines; 14 Vespres i 4 Completes».** (Cap referència a les processons) (16).

LES PROCESSIONS DE SETMANA SANTA: NOVES DESAVINENCES

A 1723, el Papa Innocenci XIII i posteriorment la Reial Pragmàtica de 1750 ordenaren la reducció del for dels cens, que passaren finalment a rendir solament un tres per cent en lloc del cinc o més que rendien abans. No cal dir el trasbals que això ocasionà en l'aplicació dels sufragis de les deixes, calculats sobre l'antic tipus d'interès. El Comú de la Parròquia acordà reduir-los a proporció de la disminució de la renda, i volgué suprimir totalment les dues processons del Divendres Sant i Dia de Pasqua. El Convent, per altra part, suprimí o reduí nombre de misses, etc., i cap comunitat s'immiscuí en el que havia fet l'altra, fora les processons, principalment en la del Divendres Sant, que ocasionà un llarg litigi que seria cansat pel lector detallar. El Convent, que havia suprimit dràsticament molts dels sufragis Bosch, amb la seva actitud en canvi s'oposà tot quant pogué a la supressió de dites processons, malgrat haver decretat la Cúria Eclesiàstica una espècie de transacció, per la quals s'havien de celebrar tres anys seguits i vacar-ne dos, ja a partir de 1733. Als llibres de pagaments de la Obra Pia de Bosch de la Parròquia, figuren anotacions com les següents: **«24 Nobre. 1730 - Pagat per el Decret de extinció de les processons; per restitució de la Figura del St. Christo al Convent; per gastos causa contra el Convent sobre les Processons, sentència de la Cúria de 12 Octubre 1733».**

El Convent oferí en un determinat moment fer-se càrrec de dites processons, cosa que no fou acceptada per la Parròquia. I aquesta en 10 abril de 1751, insistia en **«que no devia este Rd. Comú, sense gran indecència, dexar de anar processionalment a aportar la figura DESDE EL CALVARI AHONT JA SE TROBAVA, y en tot cas essent processó propia i pública de nostra Parròquia**

sició dels dominics al culte al beat Ramon Llull, que estava molt arrelat a Mallorca. Oposició que els feu molt impopulars entre el poble, que vivia molt íntensament aquella discussió.

(16) «Llibre de Obligacions Perpètuas del Convent de N.ª S.ª del Roser de la Vila de Pollença» - Any 1765. Arxiu del Regne de Mallorca, Secció Convents, Signatura 301.

sens interecencia (?) alguna de dit Convent... es ben constant que **MES DE CENT ANYS ANTES de parlarse de tals processons ja estava aquella fundada en la Parròquia sense interecencia (?) alguna de dit Convent**». (17) Insistència molt important perquè demostra que dita processó del Divendres Sant NO fou fundada gràcies a l'Obra Pia Bosch, si bé rebé forta aportació de la mateixa durant molts d'anys, i al mateix temps la seva antigüitat, almenys de mitjan segle XVII, i «**que se celebrava baixant del Calvari**».

Ja a 1719 la Parròquia per demostrar la seva única responsabilitat sobre dita processó «**s'acordà amb els pares de la Companyia (Montision) per deixar-los el Christo mort al abaixar del Calvari los Eclesiàstics y lo dia de Pasqua al mati se anàs allí ab processó a aportar-lo a la Parròquia**» Però porteriorment el Vicari General imposà la seva autoritat i no acceptà el canvi (18).

(17) «Llibre de Memòries del Rd. Comú de Pollença, començant en 1630» - Arxiu Diocesà i Secció citats. Signatura 268. Fol. 57.

(18) «Llibre de Determinacions, etc. 1687-1722 - id. id.. Signatura 289. Fol 143 i 164 v.

LES RENDES DELS CAPITALS DE LES OBRES PIES ES VAN FONENT PERO LES PROCESSONS SOBREVIUEN

Tenim notícia del nombre de capellans de la Parròquia en determinades èpoques:

A 1787 n'hi havia 27. Però a finals del XVIII i començament del XIX van augmentant de 31 que n'hi havia a 1760, a 43 que n'arribà a haver-hi en 1820.

Dels frares del Convent sols en podem donar dues xifres: A 1787, hi havia 14 religiosos, dos escolans, 1 missatge i 1 cuiner; mentre que quan els exclaustren definitivament a Pollença, a 1835, eren 19 entre frares i llecs. Els jesuïtes, quan els expulsaren a 1767, eren 4 frares i 2 germans. Podem calcular que entre finals del 1700 i principis del 1800, vivien a Pollença una mitjà de 50 o 60 religiosos continuament.

Al mateix temps s'anaven fonent els quantiosos capitals de les fundacions de les Obres Pies, fins que amb les desamortitzacions del segle XIX i concretament les darreres de 1859, l'Església ja acceptà el nou ordre de coses, amb la venda o requisició, més o menys forçada de molts dels seus béns.

Paral·lelament, i malgrat tot, als llibres d'Administració de l'Obra Pia Bosch i als més moderns de «l'Obreria de les Ànimes», es van trobant al·lusions a la «**Pro-**

cessó del Divendres Sant a la tarda», quasi bé sense interrupcions fins a 1855 en què la citada Obreria deixa de parlar-ne. Allò que ens fa admirar no sabem si més la seva antigüitat, la seva constància o la seva supervivència (19).

Abans d'acabar aquest ja massa llarg article, la nostra conclusió ha d'ésser que no ens hem d'atrevir a jutjar les actituds d'aquells temps sense acceptar prèviament que eren producte d'uns altres condicionaments. Que el món de tres-cents anys enrera ja està superat, i que no hem de valer-nos d'aquelles anècdotes en perjudici del concepte que tenguem de la religiositat que es vivia, que en definitiva no era més que la dels nostres mateixos avis. En resum, que malgrat tot, hem de continuar situant l'Església a una altura, a la qual no poden arribar ni perjudicar aquelles menüències en el seu llarg, inaturable i trascendent camí dels segles. El qui no ho entengui així, és que té una idea molt pobra de l'Església.

FRANCESC SERRA DE GAYETA

(19) «Llibre de Sentències de la Obra Pia de Bosch» 1780%1854 i «Llibres d'Entrades i Eixides de l'Obreria de les Ànimes» 1749%1855, ambdós al tan repetit Arxiu i Secció, Signatures 225 i 297 respectivament.

LLUC

Bolletí
de
subscripció

NOM
DIRECCIÓ
POBLACIÓ

es fa subscriptor de la revista **LLUC** (350 ptes. per tot l'any 1980), quantitat que pagarà

..... enviant gir postal o taló bancari barrat

..... contra reembossament (o al cobrador domiciliari si viu a Ciutat de Mallorca)

..... per un rebut domicialitat a Banc o Caixa

Marcau amb una X la forma de pagament que us interessi.

Retallau i enviau aquest bolletí de subscripció a **LLUC, apartat de correus 619, Palma de Mallorca**, i rebreu puntualment al vostre domicili la nostra publicació bimestral.

TALLER GRÀFIC RAMON

Una impremta
per a la nostra cultura

TIPOGRAFIA I OFFSET

Balmes, 39 Tel. 25 44 32 Palma

El Drach

BIJUTERIA DE NOVETAT
OBJECTES TÍPICS DE MALLORCA

Sant Domingo, 11

CIUTAT

FÀBRICA D'ARTICLES DE PELL
guants

bosses

peces de vestit

i marroquineria en general

Gran Via de Colón - Telèfon 50 19 00

I N C A

VERJO

s'oli gustós d'abans

encara es fa avui

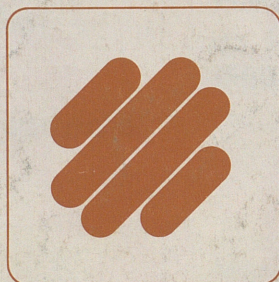
OLI
CAIMARI

Forts com el talaiot perenne

La nostra presència a les Illes va ser
acollida amb un afecte fraternal.

Però no ens va sorprendre. Més enllà
del temps, ens uneixen uns sentiments que
encara són vius, latents, intactes, i
que donen una força perenne a la nostra amistat.

BANCA CATALANA
BANC INDUSTRIAL
DE CATALUNYA

A les Balears: PALMA · INCA · MANACOR · SA POBLA
CAMPOS · MAÓ · CIUTADELLA · FERRERIES